

AUSTRALIJOŠ LIETUVIŠ

DVISAVAITINIS AUSTRALIJOŠ LIETUVIŠ LAIKRAŠTIS

LITHUANIAN FORTNIGHTLY

SEPTINTIEJI METAI

Kaina/Price 1/9

Adelaide, 1954 m. gegužės/May 17 d.

Registered at G.P.O., Adelaide, for transmission by post as a periodical.

Nr. 10(147)

AUSTRALIJA PARDUOTA GENEVOJE

Tokiu pavadinimu vedamasis pirmame puslapyje tilpo Melbourne "News-Weekly" savaitraštyje ryšy su Anglijos atsisakymu dėtis į bendrą antikomunistinį frontą Pacifiko regijone. Laikraštyje rašoma:

"Kaip būtų atrode, jeigu 1940 metais Australija būtų pasakiusi: tegul naciai užima Prancūziją, jūs nesikiškite, nes karas gali išsiplėsti Pacifike. Tai lygiai tą pat daro dabar Britai Genevoje Indo-Kinijos reikalu.

"Genevos konferencijoje buvo pademonstruota, kad Pacifiko tautos ne tik nevieningos ginti savo gyvybinius interesus Pacifike, bet dargi pats reikalas yra labai nepopuliarus.

"Geneva parodė, kad, nežiūrint ryšių su Imperija (Anglija), Australijos vienintelis patikimas ir realus sąjungininkas yra JAV-bės ir ne tik dėl to, kad Amerika yra galinga, bet ir dėl to, kad ji turi strateginių interesų Pacifike.

"Australijos pozicija Indo-Kinijos klausime yra paprasta ir suprantama. Australija yra bejėgė gintis nuo besiveržiančios azijatų masės iš šiaurės. Australijos vienintelė teisinga politika yra stengtis visomis priemonėmis neprileisti priešui prie savų sienų. Gi komunistų politinis ar karinis laimėjimas Indo-Kinijoje turėtų šias konsekvencijas:

— ekonominę, nes prileistų komunistus prie didelių ryžių išteklių;

— karinę, nes apsuptų kitas Pietų-Rytų Azijos tautas, ir greitai laiku išplėstų savo dominavimą Burmoje, Malajose ir Indonezijoje.

Indonezija šiuo metu yra politinė tuštuma. Veltui jos vyriausybė deda dideles pastangas įvesti savose salose šokią tokią tvarką. Prieita net prie to, kad į vyriausybę įsileista komunistų atstovai, kad padėtų nuveikti fanatiškas Moslem teroristines grupes. Esant tokiai netikrai padėčiai, komunizmo įsigalėjimas Indonezijoje yra labai lengvas, o tai reikštų raudonųjų fronto priartėjimą beveik prie pat Australijos krantų.

Komunistų laimėjimas Indo-Kinijoje ir pasistūmėjimas per trumpą laiką į Indoneziją reikštų ne ką kitą, kaip toli-

mesnę ekspansiją į Australiją. Visuotinio karo rizika Australijai nėra tiek pavojinga, kiek komunizmo įsigalėjimas Australijoje, nes tai reikštų Baltosios Australijos pabaigą.

Laikraštis toliau pažymi, kad Anglijai netekimas Malajų ir Singapūro nėra gyvybinės reikšmės dalykas. Užkariavimas Australijos taip pat dar nereikia Anglijos likvidacijos. Dėl to Anglija ir nenori rizikuoti stodama ginti Australiją. Anglijos nuomone, geriau nusileisti komunistų reikalavimams ir tuo būdu laimėti bent laikiną taiką.

Prancūzijai netekimas Indo-Kinijos taip pat dar nėra didelė tragedija, nes

pati Prancūzija lieka nepaliesta.

Išvadoje — ne JAV-bės ar kas kitas turi daryti visas pastangas organizuoti antikomunistinį pasipriešinimą Pacifiko regijone, bet Australija.

Šia proga pažymėtina, jog vienas rusas, dabar gyvenąs Australijoje kaip imigrantas, bet išėjęs MVD mokyklą ir buvęs aukštu pareigūnu, pareiškė, kad jau MVD mokykloje buvo aiškinama, jog Australijoje, laimėjus komunizmui, būtų apgyvendinta apie 100 milijonų azi-jatų.

Vieną džiugų faktą mes galime konstatuoti: australai, pagaliau, patys jau pradeda suprasti pavojaus realumą.

PRANCŪZŲ PRALAIMĖJIMAS INDO - KINIJOJE

Gegužės 9 dieną po 57 dienas trukusių atkaklių mūšių krito prancūzų tvirtovė Indo-Kinijoje Dien Bien Phu. Šią tvirtovę gynė prancūzų svetimšalių legijono kariai, viso apie 12.000, kurių tarpe, kiek galima spręsti iš spaudos pranešimų, buvo apie 2.000 vokiečių. Galimas dalykas, kad būta kiek ir lietuvių. Apytikriai prancūzų štabas skaičiuoja, kad

apie 4.000 karių buvo užmušta ir apie 8.000 pateko raudoniesiems į nelaisvę, kurie, kiek pastebėta iš lėktuvų, varomi Kinijos kryptim. Raudonieji, puldami šią tvirtovę, turėjo apie 8.000 užmuštų ir per 18.000 sužeistų.

Netekimas 12.000 geriausių karių yra nepaprastai didelis smūgis prancūzams. Visai suprantama, kad prancūzų vyriausybės atstovas Genevos konferencijoje pasiūlė taikos planą, pagal kurį Vietnam valstybė būtų padalinta į dvi dalis, panašiai kaip Korėjoje, o iš Laos ir Cambodijos raudonieji turėtų pasitraukti. Taikos sąlygų vykdymą turėtų prižiūrėti tarptautinė komisija. Nors raudonųjų atsakymo dar nėra, bet abejojama, ar po tokio didelio laimėjimo jie sutiks su panašiomis sąlygomis.

Pyksta dėl Petrovo pabėgimo

Rusijos Komunistų partijos centrinis organas "Pravda" savo vedamajame smarkiai puolė Australijos vyriausybę ir jos pirmininką Mr. Menzies už tai, kad neišduotas Petrovas ir išvaduota iš enklavedistų jo žmona. Esą, ponas Menzies, pildydamas JAV-bių vadovų paliepiamą, įvykdė tarptautinį kriminalą, nes "vagies" Petrovo ne tik neišdavė rusams, bet pripažino jį politiniu pabėgėliu ir suteikė teisę gyventi Australijoje. Esą, visa tai padaryta prieš Genevos konferenciją, kad sutrukdytų pasiekti taiką pasaulyje, o, antra vertus, Menzies šiuo triuku tikisi laimėti rinkimus, kurie įvyks gegužės 29 dieną. Stralpsnyje, kaip bolshevikams priprasta, nesigailima "gražių" žodžių ponui Menzies.

* Lenkijoje, prie Charzovo, anglies kasyklose žuvo apie 600 žmonių. Komunistai buvo paskelbę, kad žuvo tik 45, tačiau pabėgėliai papasakojo, kad tikrasis žuvusių skaičius siekia per 600. Nelaimė įvyko dėl įsakymo didinti produkciją, bet nepasirūpinta technišku saugumu.

SOVIETAI STIPRINA ŠNIPINĖJIMO TINKLĄ

Petrovo ir Koklovo pabėgimai į Vakarų ir šnipinėjimo paslapčių išdavimas parodė, kad Sovietai pastaruosiu metu labai sustiprino šnipinėjimo darbą Vakarų valstybėse, Britai jau paprašė tris rusų atstovybės tarnautojus išsinešdinti, nes turima davinų, kad jie šnipinėja. JAV-bių vyriausybė net steigia specialią instituciją, kurios uždavinys yra ypatingai sekti rusų agentų veiklą.

AMERIKA SKUBINA ORGANIZUOTI ANTIKOMUNISTINĮ FRONTĄ

Prezidentas Eisenhoweris, kritus Dien Bien Phu tvirtovėi Indo-Kinijoje, ėmėsi iniciatyvos paskubinti antikomunistinio fronto organizavimą. Paskutinėmis dienomis Baltousiuose Rūmuose buvo sušaukta karinė, diplomatinė ir politinė konferencija, kurios metu svarstyta, kaip greičiau suorganizuoti pasipriešinimą komunizmo ekspansijai Azijoje. Po konferencijos prezidentas tarėsi su Britanijos ir N. Zelandijos pasiuntiniais, o valstybės sekretorius Mr. Dulles konferavo su Australijos, N. Zelandijos, Britanijos, Prancūzijos, Vietnamo, Laoso Cambodijos ir Filipinų atstovais (visos šios tautos kviečiamos dėtis į bendrą antikomunistinį frontą).

Be to, dar šią savaitę įvyksta JAV-bių, Britanijos, Prancūzijos, Australijos ir N. Zelandijos aukštų karų pareigūnų konferencija Vašingtone ar Singapūre.

TELEVIZIJOS REIKALAI AUSTRALIJOJE

Karališkoji Komisija televizijos reikalų galutinai baigė savo tyrinėjimus ir paskelbė, kad pirmoji televizijos stotis Sydnejuje pradės veikti maždaug po dviejų metų. Viso numatoma kelių metų laikotarpyje pastatyti 14 tautinių televizijos stočių, kurių pastatymas kainuos apie £4,5 milijono.

Trumpai

* Ateinantiems Federalinio Parlamento rinkimams, kurie įvyks gegužės 29 d., visoje Australijoje išstatyti 292 kandidatai. Bus išrinkti 121. Liberalų — Krašto Partija išstatė 120 kandidatų, Darbo Partija 113 ir komunistai 42.

* JAV-bių politikai reiškia nuomonę, kad Genevos konferenciją reikia laikyti visiškai nepavykusia. Teisingas sprendimas.

* Graikijoje, ...Tesalijos provincijoje, įvyko didelis žemės drebėjimas. Užmušta apie 30 žmonių, sužeista apie 200. Tūkstančiai liko be pastogės, nes namai sugriauti.

* Rusų pasiuntinybės Australijoje personalas, viso net 51 asmuo, išvyko iš Australijos. Australijos pasiuntinybės personalas Maskvoje, kuris buvo kelioms dienoms sulaukytas, pagaliau gavo pasus ir per Suomiją išvyko į Australiją. Australų personalo buvo iš viso 4 asmenys.

* Buvusiam rusų pasiuntinybės špionazo šefui Canberroje išdavus špionažo tinklą paaikškėjo, kokių būdu dingio prieš porą metų du anglų diplomatai. Pasirodo, jų išvykimas buvo organizuotas rusų ir jie dabar dirba Rusijoje.

* Kovo 1 dieną įvykęs žemės drebėjimas P. Australijoje padarė apie £3 milijonus materialinių nuostolių.

* Norvegų civilinė aviacija nuo birželio 1 dienos susisiekimą tarp Skandinavijos ir Amerikos palaikys per šiaurės Ašigali.

* "Pravda" paskelbė, kad šiais metais Sovietų Sąjungos gyventojai gaus dar mažiau mėsos negu anksčiau, nes gyvulių skaičius sumažėjo. Kaip žinome, prieš kurį laiką buvo pradėta smarki propaganda už gyvulių skaičiaus padidinimą, bet, matomai, davė atvirkščius rezultatus.

* JAV-bėse eina smarki anti-britiška propaganda už Britanijos atsisakymą dėtis į bendrą frontą prieš komunizmą Azijoje. Kai kurie vadovaujantieji politikai pareiškė, jog reiktų visai nurašyti Angliją į nuostolius ir daugiau kreipti dėmesio į Turkiją bei Ispaniją, kurie daug patikimesni sąjungininkai.

* JAV-bėse kariuomenė vykdo manevrus "atominio karo" aplinkybėse. 9.000 parašutinininkų, aprenkti specialiais darbužiais, buvo nuleisti į "atomi-žuotą" lauką.

* Birželio 5 d. laivu "Toscana" atplaukia į Melbourną 750 italų emigrantų. Sovietų Rusijai nutraukus diplomatinis santykius su Australija, jos interesus čia atstovaus Švedijos pasiuntinybė.

* JAV-bėse nukrito karinis bombonešis. 10 žmonių įgula žuvo.

* Australijos vyriausybė neduoda išvažiavimo leidimų komunistų atstovams iš Australijos, nes ryšy su Petrovo atidengimais, spėjama, daug komunistų bus įtraukta į šnipinėjimo Sovietų Rusijai bylą.

* Brazilijoje, Rio Bay, kilus gaisrui muitinės sandėliuose ir įvykus dideliame sprogimui žuvo 28 gaisrininkai. Sandėliuose būta sprogstamųjų medžiagų.

* Australijos užs. reikalų ministeris p. Casey, grįžęs iš Genevos, pareiškė, kad jis tikis, jog Indo-Kinijoje galima pasiekti taiką, nes raudonieji nenorį karo išsiplėtimo.

* Australijoje Liberalų ir Darbo Partijos pradėjo rinkiminę kampaniją. Abiejų vadai beria rinkikams mases pažadų. Rinkimai įvyksta gegužės 29 dieną. Balsuoti privalo visi Australijos piliečiai.

* Australijos užs. reikalų ministeris p. Casey pranešė, kad būdamas Genevoje jis gavo daugelį komunistų siunčiamų telegramų, kuriose reikalaujama nesidėti į bendrą frontą prieš komunizmą.

* Japonijos parlamentas patvirtino įstatymą, pagal kurį Japonija kuria savo kariuomenę.

* Sovietų Rusijoje įvesta mirties bausmė už kriminalinius nusikaltimus. Iki šiolei, kaip žinome, mirties bausmėmis buvo baudžiami tik "liaudies priešai".

Uršulei Šermukšnytei - Keršienei ir Anicetui Juciui,

sukūrusiems lietuvišką šeimos židinį linki saulėtos laimės

Budrių ir Lukošūnų šeimos

Muz. Jonui Zdanavičiui

ir

P-lei Julijai Sakaitei,

sukūrusiems lietuvišką šeimą linkiu laimingo gyvenimo

P. Lukošūnas

LIETUVIŲ TEATRAS - STUDIJA

AUSTRALIA salėje, Angas St., 1954 m. gegužės 21 d. (penktadienį) premjera

— KLYSTKELIAI —

Z. Kučinsko 3 v. 4 pav. drama Rež. J. Gučius. Dažl. A. Marčiulionis Dalyvauja:

S. Kanienė, G. Matulevičienė, A. Gutis, L. Karmazinas, Z. Kučinskas, A. Petrikas, E. Rainys, V. Ratkevičius, N. Skidzevičius, A. Trinka, V. Užubalis.

Bilietai gaunami liet. bažnyčios salėje ir vaidinimo dieną prie įėjimo nuo 7. v.v. Pradžia 8 val. vak.

DEMONSTRACIJOS PRANCŪZIJOJE

Netekimas Dien Bien Phu tvirtovės Indokinijoje sukėlė didelį susijaudinimą Prancūzijoje. Gegužės 9 dieną apie 40.000 minia — atsargos kariai, moterys ir studentai — demonstravo Paryžiuje reiklaudami pasišalinti dabartinę vyriausybę ir šaukdami gen. de Gaulle paimti valdžią Prancūzijoje. Šios demonstracijos gali paskubinti dabartinės vyriausybės krizę, kuri ir taip jau labai netvirta.

Hanoi mieste (Indo-Kinijoje) gyvenančių prancūzų tarpe kilo panika ir pastangos išvažiuoti į saugesnes vietas. Prancūzų ten esama apie 5.000. Pastebėtina, kad Vietminho kariuomenė užėmė jau kai kurias vietas apie 16 mylių nuo Hanoi.

LAUKIA, KOL ŽUVYS ATPLAUKS ...

"Pravda" kaltina rusų žvejus, kad jie niekaip negali pakelti partijos nustatytos žvejybos produkcijos. Esą, žvejai sėdi ant kranto ir laukia, kol žuvis atplauks į krantą ir sulis į tinklus.

Be abejonės, "Pravda" neužsimena, kad žvejai neturi, matomai, nei tinklų nei intereso žuvis gaudyti, nes sugautą žuvį turi beveik veltui atiduoti valstybei, už tai nieko negalėdami nusipirkti.

BRAZILIJA

Is lietuvių gyvenimo.

A. Zukas baigė medicinos fakultetą. Su Dr. El. Draugeliu tai bus ar tik ne vienietai lietuvių gydytojai Brazilijoje, Sao Paulo mieste su priemiesčiais priskaitoma apie 12.000 lietuvių, neskaitant Brazilijoje gimusių. Lietuvių Sąjunga Brazilijoje išlaiko 3 mokyklas, S. Paulo mieste ekonom. mokslų fakultetą baigė A. Baužys. Visa eilė lietuvių turi savo įmones ar nusipirkę ūkius ir neblogai verčiasi.

"Mūsų Lietuva" š.m. balandžio 3 d. išidėjo pasikalbėjimą su kons. Polišaičiu.

Kuriame jis paaiškina padėtį dėl liet. mokyklų pardavimo ir kt. Pažymima, kad konsulas ne tik Maironio, bet ir jokios kitos Liet. Sąjungai Brazilijoje priklausančios mokyklos nepardavė, nes jos jam nepriklausė. Taip pat neprisidėjo prie lietuviškų židinių naikinimo.

* Rašytoja Karolė Pažeraitė Sao Paulo mieste per pr. Velykas susituokė su muziku Jonu Kaseliūnu.

Greitu laiku išleidžiama nauja Karolės Pažeraitės knyga: "Didvyrių Žemė". Ilustruoja V. Stančikaitė — Abraitienė.

D. BRITANIJA

50 m. nuo neuvų spausos atgavimo sukakties proga Lietuvių Namuose Londone ruošiamą lietuviškosios knygos ir lietuvių periodikos paroda.

DANIJA

Po ilgų studijų

Danijos karališkoje konservatorijoje dirigento — kapelmeisterio egzaminus išlaikė lietuvis Ringoldas Kaufmanas, kilimo biržietis. Konservatorija jį su kitais trimis studentais pasiuntė 14 dienų į Stockholmą.

ITALIJA

Italijos vyriausybė pristatė parlamentui svarstyti ir ratifikuoti

C. E. D. įstatymo projektą. Prie projekto yra pridėta Italijos užs. reik. ministerijos paruoštas raštas, paaiškinas priežastis, verčiančias Italijos vyriausybę ratifikuoti šį įstatymą. Antroje jo dalyje sakoma: "Sovietų politika Europoje paskutiniiais trejais penkmečiais sekė aiškiai direktyvą. Išplėsti kuo toliau į vakarus savo teritorinės galybės ribas ir tuo susilpninti ir sukiršinti tarp savęs valstybes, kurios galėtų šį išsiplėtimą sutrukdyti. Tokiu būdu Sov. Sąjunga pasirodo ištikima tęsėja tradicinis carų užsienio politikos, ir komunizmas tėra tik ideologinis ginklas, tarnaujantis šiai ekspansijos politikai". Tam įrodyti rašte sužymimas sovietinių sienų išplėtimas yra "tikra ir visiška šių valstybių integracija (įjungimas) Sovietų Sąjungos politinė, ekonominė ir karinė sistema". Jis taip pat apima kom. režimą Kinijoje ir šiaur. Korėjoje.

Romos LB Pirmininkas pasveikino Italijos Respublikos Prezidentą jo 80 metų sukaktuvių proga.

Jį pasveikinimą gavo tokią telegramą: "Respublikos Prezidentas nuoširdžiausiai dėkoja visiems lietuviams, Italijos svečiams, ir Tamstai asmeniškai už tokius mielus sveikinimus ir linkėjimus. General. Resp. Prezidentūros sekretorius Picella.

JUNGT. AMERIKOS V-bės

JAV-bės sudaryta Lietuvių komisija

nusibrėžė savo veiklos gaires: 1). praktiška pagalba šeimoms, 2). pagalba mokykloms, 3). jaunimo organizavimas šūkiu: "Visi lietuvių priklauso organizacijai" ir kita. Komisijos tikslus sprendė V. Čižiūnas, J. Brazaitis, A. Musteikis, Pr. Naujokaitis, be to, komisijon dar pakviesti Dr. J. Noakas, Dr. J. Girnius, Dr. kun. St. Vališkaitis, St. Barzdukas ir kt.

* J. Blekaitis pakviestas pastatyti amerikiečių Showcase teatrui J. Giraudoux veikalą "Amphitryon 38". Dekoracijas piešia dail. A. Bielskis.

KANADA

Lietuvių mokytojų dienos, pirmosios tos rūšies, buvo suruoštos Toronte. Jas kalba atidarė Kanados LB pirm. J. Matulionis. Suvažiavimą pasveikino VT pirm. K. Žalkauskas ir visa ei-

lė kitų. Svarstyta lietuviškojo jaunimo Kanadoje mokymo ir auklėjimo problemos, taip pat išsirta ir apie Kultūros Fondą. "Priimtose rezoliucijose kreipiamasi į tėvus, kad padėtų sukurti jaunimo vaizduotės legendarinę Lietuvą, pabrėžiant lietuviškosios mokyklos bei jaunimo organizacijos svarbą, į Kanados dvasininkus ir į Kanados lietuvių organizacijas. Apskritai, reikia pasakyti, jog Kanados lietuvių rodo daug gyvumo ir pasižymi organizacine veikla.

KOLUMBIJA

Mėrė pulk Amoražiejus.

s. m. balandžio 5 d. Barancabermėjos miesto savivaldybės ligoninėje mirė buvęs Lietuvos ginklavimosi viršininkas ats. pulk. Kazimieras Ambraziejus. Velionis palaidotas vietos užsieniečių kapinėse.

N. ZELANDIJA

Jau treči metai, kaip Aucklande veikia Sekmadienio mokykla. Praeitais metais veikė dvi grupės. Šiais metais suorganizuota ir trečioji, pačių jauniausiųjų. Kiekviena grupė mokosi atskirai. Pamokos vyksta sekmadieniais. Dėstytojai yra p. E. Petraškienė, p. E. Liutiškienė ir p. G. Procuta. Būtų malonu, kad ir kitose apylinkėse vienokių ar kitokių būdu būtų suorganizuotos sekmadienio mokyklos. Sulig šiais metais Wellingtone priaugančio jaunimo yra 16 ir Dunedine — 14. Tikėjomės!

PRANCŪZIJA

Prancūzijos LB krašto valdyba surengė Lietuvos poetų J. Baltrušaičio ir O. Milašiaus minėjimą.

Paskaitą apie šiuos du europiečius poetus Lietuvos diplomatus skaitė prof. Dr. J. Grinius, specialiai pakviestas iš Strasburgo. Minėjime dalyvavo visi Paryžiaus lietuviai. Minėjimo prezidiuman buvo pakviesti prof. J. Baltrušaitis, prof. J. Grinius ir tėvas Rabikauskas, S.J. Susirinkimui pirmininkavo pulk. J. Lanskoronskis.

* Paryžiaus lietuvių suaukojo Vasario 16 d. gimnazijai paremti 10.500 prancūzų frankų.

URUGVAJUS

Min. Dr. K. Grauzinis

jau pasveiko ir gali vaikščioti. Netrukus pradės eiti savo pareigas. Buvo rimtas pavojus gyvybei.

"Miss Montevideo", gražiausia Urugvajaus sostinės mergaitė, buvo išrinkta lietuvių Anelė Čekytė. Per "Miss Urugvajus" rinkimus jai teko antroji vieta.

VOKIETIJA

Vasario 16 d. gimnazija

šiemet išleido 3 naujus abiturientus: P. Kazirskį, K. Dikšaitį ir L. Venclovą. Baigiamųjų egzaminų lietuvių kalba rašomoji tema buvo skirta: "Abituriento pareigos lietuvių". Gimnazijoje šiomis dienomis

posėdžiavo ir prie VLIKo LIT sudarytoji švietimo komisija.

LIT-bai atstovavo J. Jaks-Tyris. Prie LIT veikiančios švietimo komisijos narys A. Venclauskas pasitraukė iš eitųjų Vokietijos Lietuvių Bendruomenės krašto valdyboje švietimo inspektoriaus pareigų.

Komunistai išsigando Lietuvių Gimnazijos

Rytų Vokietijos komunistinė spaudos agentūra paskelbė klaidingą ir tendencingą žinią, kurią persiunco pasidino visi komunistų laikraščiai. Tame sovietinės spaudos komunikate sakoma, kad Rennhofo pilyje, prie Lampertheimo, Vokietijoje, esanti įsteigta nauja lietuviška mokykla rengti agentams ir provokatoriams, kurie bus pasiųsti į Sovietų Sąjungą. Mokyklai direktivos — anot komunikato — esą duodamos tiesioginiai iš Romos per Vatikano radiją.

Mainco katalikų įstaigos, atsakydamos į komunistų skleidžiamus fantastiškus gandus, skelbia, kad į Rennhofo pilyje buvo perkelta jau nuo seniai Diepholze veikusi lietuvių gimnazija.

(VKV Inf.)

13 METŲ LIETUVAITĖ PASAKOJA APIE GYVENIMĄ LENKIJOJE

š.m. balandžio 5 d. Londono uoste iš lenkų laivo "Lublin" išlipo 13-kos metų lietuvaite Marytė Penikaitė, pati viena keliaujanti pas savo tėvą į Kanadą. Karo metu Marytė su savo motina atsidūrė Lenkijoje, o tėvas pateko į Vak. Vokietiją. Prieš penkeris metus mirė Marytės motina, ir mergaitė buvo paimta į prieglaudą, o tėvas, tuo laiku emigravęs į Kanadą, pradėjo rūpintis atsimti dukterį. Po ilgo susirašinėjimo ir vaikščiojimo po įstaigas, kai visos viltys atgauti dukterį atrodė žuvusios, Marytei Varšuvoje buvo išduoti dokumentai, ir, lyg kokiam pokštui, balandžio 1 d. ji buvo pasodinta Gdynėje į prekinį laivą. Taip ji atsidūrė laisvame pasaulyje. Londono uoste viešnią iš šiaurės pasitiko DEL S-gos atstovas Žukauskas ir laikinai ją apgyvendino Lietuvių Namuose. Po savaitės ji išplaukė į tolimesnę kelionę okeaninio laivo I klasės kabinoje. Anoje Atlanto pusėje jos nekantriai laukė išsilgęs tėvas.

Apie gyvenimo sąlygas Lenkijoje jaunos keleivės netenka klausti. Tai matyti kad ir iš jos apsirėngimo ir pasiruošimo tolimai kelionei: ji išlipo iš laivo Londone neturėdama ne tik jokio ryšulėlio, bet net dantims šepetėlio. Rankoje laik pluoštelį dokumentų, suvyniotų į laikraštinių popierių. Lietuvių rūpesčiu Londone ji buvo aprenpta ir aprūpinta reikalingiausiais kelionei daiktais. Dokumentams laikyti Tautos Fondas padovanojo jai naują rankinuką. Sužinojusi

apie T. Fondą, labai sujaudinta dėl nuosirdaus priėmimo, ji

pasizadėjo suaugusi būti Fondo rėmėja, ligi Lietuva bus išlaisvinta. Mergaitė pasakoja, kad

karo metu patekė į Lenkiją lietuvių yra labai persekiojami

ir dažnai išstremiami atgal į Sov. Sąjungą, greičiausiai į Sibirą. Ji žino įvykį, kada moteris, kurios atėjo suimti mirė širdies smūgiu. Priešingai pastaruoju metu plintančioms kalboms apie tariamą tikybės laisvę už gelež. uždangos, mergaitė sako, kad banyčių lankymas yra surištas su dideliu pavojumi. Ji pati galėjusi tik slaptai išsprukti iš prieglaudos ir niekam nežinant nueiti į pamaaldas. Jei apie tai būtų sužinojusi prieglaudos vadovybė, tai ji būtų atsidūrusi "pataisos namuose". Vyresnio amžiaus žmonės, jeigu turi valdines tarnybas, į bažnyčią eiti nedrįsta. Nors bažnyčios yra pilnos, bet tarp maldininkų sunku sutikti vidutinio amžiaus žmonių. Paprasti žmonės, darbininkai ir keleviai traukinuose, kuriuos jai teko matyti Lenkijoje, — visi rodė neapykantą Sovietams... Kiekvienas norėtų būti jos vietoje ir išsprukti į laisvąjį pasaulį, deja, ji buvo vienintelė iš milijonų, kuriai nusišypsojo laimė.

M. Penikaitė, kaip rodo jos Varšuvoje išduoti dokumentai, yra kilusi iš Raseinių apskrities. Jos tėvas dabar gyvena Toronto mieste.

KAIP ŠIANDIEN ATRODO RYTPRŪSIAI

Vokiečių kalba leidžiamas laikraštis "Russland und Wir" Nr. 4(28) aprašo, kaip dabar atrodo Rytprūsių šiaurinė dalis, valdoma rusų. Iš ten neseniai grįžo vienas vokiečių, išdirbęs ilgesnį laiką Tiltzės — Ragainės, Labguvos, Isručio ir kt. apskrityse. Kaip šoferio palydovui, jam dažnai tekdavo būti Karaliaučiuje, Isrutyje, Tapiavoje ir Klaipėdoje. Šio vokiečio teigimu, miestuose po 1950 m.

beveik nebuvo matyti vokiečių. Rytprūsių vokiečiai buvę išsiųsti į bolševikų okupuotą Rytinės Vokietijos zoną, o Klaipėdos krašto — į Lietuvą.

Rytprūšiai laikomi Sov. Sąjungos valstybinės teritorijos dalimi ir tegali būti gyvenami tik Sovietų piliečių. Pasienio zonoj gyvenančių pasuose dedamas zonos A žymuo (60 km. iki sienos) ir B (120 km. iki sienos). Tačiau įvažiuoti iš tikrosios Sov. Sąjungos yra labai sunku — leidimai duodami nenoromis. Gerdavoj, Karaliaučiuje, Isrutyje, taip pat visose vietose pasienyje yra stiprūs apsauginiai daliniai. Vasarą sienos linija apakėjama, kas 500-600 metrų stovi sargybų bokštėlis. Apskritai, šios sienos šiandien saugojamos smarkiau negu Oderio — Neissės linija.

Viskas labai brangu. Karaliaučius atstatomas labai pamažu. Žemės ūky dirbti "įkurdinami" daugiausia prievarta atsiųsti iš Rusijos darbininkai ar demobilizuoti raudonarmiečiai, kurių daugelis norėtų grįžti atgal. Aplinkui daug kur traukiasi plačios stepės. Atlyginimai menki, o prekės brangios, pvz. už porą guminių batų, kurie Vokietijoje kaštuoja 17-20 DM, ten reikia mokėti 120 rb., už pusbačius 350-400 rb., už sviesto kg. — 46 rb., rugių centneris kaštuoja 400 rb., kviečių 550 rb.

Vienas žymus savaitraštis "Deutsche Zeitung" š.m. balandžio 21 d. numeryje taip pat patvirtina žinias, kad

šiandien Karaliaučius atrodo jau kaip tikras rusiškas miestas,

sakytum — Kurskas ar Oriolas. Apskritai, visa sritis yra viena iš daugiausia izoliuotų sričių visoje Europoje. Karaliaučiaus mieste buv. Princų gatvėje atidarytos kelios valstybinės parduotuvės, bet jas lanko tik raudonarmiečiai. Maisto produktų ir būtiniausių reikmių jose gaunama tik aprėžtais kiekiais, užtat kiek norint — alkoholinių gėrimų. Šiandien Karaliaučiuje jau yra 164.000 rusų. Atstatymo darbai daugiausia koncentruojami į uosto, kareivinių, įstaigų ir pramoninių įmonių atstatymą. Visame mieste tėra vos viena ligoninė, ir ta pati nekaip įtaisyta. Neveikia kanalizacija. Gatvėse po lietaus telkšo klanai. Susisiekiama geležinkeliais dar ir šiandien blogesnis nei kur kitur Rusijos vidury. Kelionė iš Karaliaučiaus per Isrutį į Gumbinę trunka mažiausia parą. Blogas ir pašto susisiekiama. Žinia, ir čia, kaip ir kitur, ta pati "bolševikiška" tvarka.

Vokiečių spaudos žiniomis, Klaipėdos

krašto vokiečiai bus perkelti į Vokietijos Rytinę zoną. Ten numatyti perkelti ir vokiečiai iš "Kaliningrado srities". Netrukus tuo reikalu Karaliaučiuje bus pradėti tarp rusų ir Rytinės zonos vokiečių "vyriausybės" pasitarimai.

Kiek iš viso tokių žmonių bus perkeldinta, neaišku. Tik tiek žinoma, jog Rytprūsių šiaurinėje dalyje, šiandien vadinamoje "Kaliningrado srityje", tikrų vokiečių yra likę labai nedaug. Įvykdžius pastarąjį "perkeldinimą", jų ten veik visai nebeliks.

VLIKO POSĖDIS

VLIKo posėdis, pirmininkaujamas VLIKo pirmininko M. Krupavičiaus, 1954 metų balandžio mėnesio 21-23 dienoms visų pirmiausia apsvarstė VLIKo ir Vykdomosios Tarybos pirmininkų kelionės į Jungtines Amerikos Valstybes programą. VLIKas pirmininkams pavedė pagrindinai išsiaiškinti, kokios taktikos pirmininkai turės laikytis ir kuriuos reikalus turės pirmon eilėn iškelti matydami si Amerikos politikos vadovais, ir aptarti visus svarbiausius Lietuvos laisvinimo reikalą liečiančius klausimus.

Iš lietuvių veiksmų pavesta susitikti su min. P. Zadeikiu, ALT, LLK centrų komitetais, LOKU ir kitais veiksniais ir sutarti vienodą veikimo liniją bei nustatyti ateities veiklos gaires. Jei būtų galima — suorganizuoti ir dalyvauti bendrame veiksmų pasitarime.

Kelionei numatyti 2-3 mėnesiai. Kelionės metu VLIKo pirmininkui pavaduoti išrinktas Dr. P. Karvelis ir VT pirmininkui pavaduoti — M. Gelžinis.

VLIKas priėmė 1953 metų I ir II pusmečio samatos apyskaitą. Buvo išklaudyti Kontrolės Komisijos pajamų ir išlaidų tikrinimo pranešimai ir padaryti atitinkami sprendimai.

VLIKas priėmė Lietuvos Laisvinimo Talkos nuostatus.

Išsiaiškinta, kad VLIKo ir Vykdomosios Tarybos nariais tegali būti tik Lietuvos piliečiai.

VLIKas pavedė Tautos Fondo Valdybai paskelbti lietuvių spaudoje, kad aukotojai Lietuvos laisvinimo reikalams savo aukas siųstų tiesiog per atitinkamus bankus, nurodant tokių bankų pavadinimą, sąskaitas ir kraštus, kur jie yra; žinomiems aukotojams ir jų tarpininkams pranešti apie tai dar ir raštu.

SIUVAMOS MAŠINOS

Apžiūrėkite puikias vokiečių siuvamasias mašinas ANKER. Lopo, ado, netgi siuvinėja. 10 metų garantija. 1500 dūrių per minutę. Turime taip pat 100 a naujųjų siuvamųjų mašinų. Gryna is arba ilgam išsimokėjimui.

SMITHS 219 Rundle St., Adelaide. Telef. W 1003.

BOLŠEVIKAI PATYS APIE SAVE

Anksčiau buvo nurodyta, kaip per VIII-ji Lietuvos kp suvažiavimą Sniečkus puolė kitus už daugybę trūkumų ir nepriteklių bolševikų pavergtos mūsų tėvynės gyvenime. Tačiau juos mato ir drįsta pasakyti ne tik vienas Sniečkus.

Visą eilę įvairių trūkumų išskėlė ir kiti suvažiavimo dalyviai.

Taip Romanovas skundėsi, kad Ministrų Taryba ir Ž. U. Min-ja "paviršutiniškai vadovauja rajonams, nesigilina į jų ekonomikos specifiką." Kenevičius nurodė, "kad už bendrų gerų rodiklių vis dėlto slypi rimti trūkumai maisto pramonės įmonių darbe." Imonės neap rūpinamos gera žaliava, Ž. U. Min-ja blogai stato gyv. namus darbininkams. Rusas Lopato kritikavo Ministrų Tarybą ir centro komitetą, kad siunčia į rajonus galybę popierių, instrukcijų, kurios užima beveik visą laiką MTS darbuotojams beruošiant atsakymus. Daugely kolūkių nėra partinių organizacijų. Bajorūnas skundėsi kolūkių žemais derliais, o Marijampolės rajono komiteto kp. sekretorius Goštautas nurodė, kad "vidutiniškai už kiekvieną darbdienį rajono kolūkiuose tenka po 11/2 kg. grūdų ir daugiau kaip po 2 rublius pinigais."

Savaime aišku, kad su tokiais pajamomis nenupirksi už 2.000 ar daugiau rublių televizijos aparatų, kurių gamyba ir pasiūla "darbo žmonėms" taip pradėjo paskiausiai girtis Maskva. Dašukevičius pabrėžė, kad traktorai ir žemės ūkio mašinos "dažnai remontuojamos senoje daržinėje", Baranauskas išskėlė tą faktą, kad

daugelyje MTS "trūksta net patalynės."

Tarybinių ūkių ministeris Kunčinas pats prisipažino, kad "daugelis tarybinių ūkių nėra rentabilūs, tik 17 jų užbaigę praėjusius metus su pelnu". Tam tikslui ir jis

siūlė "sujungti tarybinių ūkių žemes į ištisinius masyvus".

Vid. reik. min. Liaudis kelė reikalą "būtinai sustiprinti buržuazinės — nacionalinės ideologijos demaskavimą." Kruškovas patvirtino, kad "ideologiniame darbe buvo nemaža trūkumų ir klaidų, spaudoj ir literatūroj — skelbiamas svetimas marksizmui asmenybės kultas." Gailiušytė pripažino, kad "labai mažai skaitoma paskaitų žemės ūkio temomis", o ir pats Paleckis patvirtino, kad "atskirose tarybose yra žemas deputatų aktyvumas".

LTSR maisto pramonės prekių ministeris puolė pats save, konstatuodamas, kad "ministerija priima daug nu-

tarimų tačiau maža rūpinasi, jų vykdymu."

Anot sumausko ta "dorybe" pasižymi ir pati Ministrų Taryba: "per daug rašoma potvarkių ir nutarimų, per daug posėdžiaujama, o labai maža teikiama praktinės pagalbos vietose." Petkevičius rado "stambių trūkumų vystant mokslinę-ateistinę propagandą." Niunka šaukė, kad "dar silpnai kovojama prieš smulkiasavininkiškas nuotaikas, pasireiškiančias dalies kolūkių tarpe." Reikia "įveikti visus buržuazinių liekanų pasireiškimus", nes "buržuaziniai nacionalistai yra pikčiausi lietuvių tautos priešai, imperialistinių karo kurstytojų tarnai. Iškraipydami istorinius faktus, jie stengiasi nuneigti didžiulę rusų tautos paramą lietuvių tautai, per ilgus amžius susidariusius santykius tarp lietuvių ir rusų tautų." Šimkus konstatavo, kad partija demaskavo buržuazinę "asmenybės kulto" koncepciją. Panašių pasisakymų, būdingai pavaizduojančių bolševikinę "tvarką" okup. Lietuvoje, būta ir daugiau — irtai iš pačių komunistų veikėjų tarpo. Dabar, anot "Tiesos", "lietuvių tauta turi visas galimybes naudotis nepaprastai turtingu rusų kultūros lobynu, mokyti iš geriausios ir pažangiausios visame pasaulyje tarybinės kultūros pasiekimų..." Tūkstančių mūsų tautiečių kaulais nukloti Sibiro plotai ir teriojama tėvynė rodo vaizdžiau už visokius žodžius tikrąją raudonųjų muravjovų "kultūrą", kokia ji skelbiama pasauliui bolševikų propagandoje ir kokia ji yra rūsioj tikrovėj.

* Lietuviai krepšininkai Leningrade, įveikė visas kitas komandas, "iškovoję tarybų šalies čempiono vardą".

Pasižymėjo Būtautas, Lagūnavičius, Lauritėnas, Stonkus ir kt. Į Kauną prieš Velykas buvo atvykęs net šiaurinės Korėjos krepšinio komanda, kurią iškilmingai pasveikino Kauno m. vykd. k-to pirm. J. Piligrimas, lietuvių krepšininkai ir kiti. Korėjiečiai savo sveikinime pareiškė įsitikinimą, kad "jų tauta iškovos visišką pergalę ir sukurs vieningą, nepriklausomą, demokratinę Korėją", aiškiau tarus, užgrobs ir pietinę Korėją.

* Okup. Lietuvoje pradėtas leisti jauniesnio mokyklinio amžiaus vaikams žurnalas "Genys". Pirmajame numery sudėta labai gausiai nelietuvių medžiagos.

* Bolševikai giriasi pradėję Vilniuje statyti "stambiausią respublikoje 2.500 tonų talpos daržovių sandėlį," kad Klaipėdos žuvies konservų fabrikas "šiemet išleis 1.700.000 dėžučių konservų daugiau negu pernai," tik nepasako, kad jos visos eis į Rytus.

pravesti.

Pabaltiečiai politikai pasistengė savo ankstesnius pareiškimus papildyti naujais duomenimis. Per Rytų ir Vidurio Europos K. D. Unijos suruoštą spaudai konferenciją apie priverčiamus darbus Lietuvoje referavo ir į savo spaudos atstovų klausimus atsakinėjo LLK pirmininkas V. Sidzikauskas. LLK išleistame anglų kalba pranešime nurodoma, kad Lietuvoje prie didesnių miestų veikia 15 darbo stovyklų, kuriose uždarytųjų skaičius — pagal sezoną — svyruoja tarp 20.000 ir 50.000. Žymiausi didesni mūsų tautiečių skaičius išsiųstas į tolimiausios TSRS darbo vergų stovyklas. Apie ten sutiktus lietuvius papasakojo ir 285 grįžę į Ispaniją buv. "Mėlynosios divizijos" kariai ir net kovojusieji prieš Franco režimą. Juos apklausinėjo specialii JT komisija Barcelonoj. Apie 100 kitų ispanų liko Sov. Sąjungoje. Nemažai vertingų žinių parnešė taip pat grįžę iš Sov. Sąjungos vokiečių karo belaisviai ir kt. tautų internautieji. Net grąžintieji japonai karo belaisviai šiltai atsiliepia apie ištrėmimo sutiktus mūsų tautiečius ir kt. baltus.

TAUTIŠKI DIRBINIAI:

ilgos juostos £3.10.0, kaklaraiščiai £1.5.0, įvairios kitos juostos ir juostelės nuo 6 šil. iki £1.10.0. Išpildomi specialūs užsakymai. Kreiptis AL Leidykla.

HANNOVEREJE SOVIETŲ KARININKAI SUTIKTI AKMENŲ KRUŠA

Vasario 26 d. Hannoverio-Buchholzo trentinių stovykloje didelį susijaudinimą sukėlė atsilankę sovietų karininkai. Sovietų misijos pulk. Lazarijevas, majoras Kurbotovas ir jaun. lt. Kuzniecovas atvyko savo mašina į stovyklą dar neišaiškintiems tikslams. Stovyklos gyventojų tvirtinimu jie lankėsi pas jiems draugišką latvių Preisų šeimą. Preiso tvirtinimu jis su karininkais susidūrė visai nelikėtai, kai jie Preisą ties stovykla užkalbinę ir jo buvę nuvesti pas žmoną, kuri mokanti rusiškai.

Pasirodžius stovykloje mašinos su sovietiniais ženklais, žmonėse kilo nerimas. Susibūriavę gyventojai pradėjo pulti mašiną akmenimis, kiti pranešė stovyklos vadovybei apie sovietų atsilankymą. Stovyklos vadovas pareikalavo rusų iš stovyklos pasišalinti, bet tas jau buvo negalima, nes mašina ir blokas, kuriame gyveno latvių šeima, buvo apgultas šimtų vietos gyventojų, o mašina apdaužyta.

Iškvistos kelios vokiečių policijos komandos negalėjo nuraminti žmonių ir sovietų karininkai buvo išvaduoti tik atvykus anglų karo policijai. Sovietų mašina konvojuje, apsupta anglų kariškų džypų ir lydima vokiečių mašinų, nuvyko į anglų karišką įstaigą.

Streikas Norilске

Grįžęs iš Sibiro vokiečių Rudolfas M. papasakojo apie darbo vergų streiką Norilске. Norilskas guli prie Jenisėjaus, Vid. Sibire, į šiaurę nuo Krasnojarsko. Ten darbo vergai streikavo jau gegužės vidury ir vieną savaitę badavo. Neramumai truko net 3 savaites. Streikavo politiniai kaliniai, bet juos palaikė visi kiti. Streikas buvo labai gerai organizuotas ir visos apygardos stovyklose prasidėjo vienu kartu. Prieš tai streikuotojai įvairius bolševikų agentus "sutarėdavę savo tarpe", dažniausiai nudarėdavę. Streikas prasidėjo vienam iš sargybinių dėl nežinomos priežasties pradėjus šaudyti į stovyklą. Per tą "apsaudymą" vienas žmogus buvo užmuštas ir 3 sužeisti. Stovyklos administracijai iškartius nušautąjį palaidoti, darbo vergai tai padaryti atsisakė ir savo bendro likimo draugą užkasė čia pat prie barakų. Tuo tarpu patys pareikalavo įvykio ištyrimui atsiųsti komisiją iš Maskvos. Tai ilgai nepasirodant ir nukautojo kūną iškasus, prasidėjo bado streikas. Pradėjus suimtiesiems likviduoti visus bolševikinius agentus, administracija visus juos išskyrė į atskirą stovyklą. Spec. komisija galiausiai įsakė nuimti nuo langų grotas, iš pastatų viduje pašalinti sargybas, nuimti nuo nugarų numerius ir dienos darbo laiką iš 12 valandų sumažinti iki 10. Tartis komisija išskvietė 5 streikininkų vadovus. Komisijai išvykus ir dalį reikalavimų patenkinus, visi 5 vadovai vėliau buvo suimti. Atsakydami į tai, 4, 5 ir 6 stovyklų darbo vergai pradėjo naują gaivališką streiką. Tačiau jis nebuvo taip gerai organizuotas ir nedavė tokių gerų rezultatų. Galų gale iš visų stovyklų buvo suimti dar 60 žmonių, kurie su 5 streiko vadais buvo išvežti kitur. Krasnojarske juos išvedė sukaustytus po 2-3. Grįžusis tolimesnio

Stovykloje susijaudinimas neatslūgo, nes gyventojai ruošėsi pulti policijos saugomą latvių šeimą, kurią laikė sovietų agentais. Stovyklos vadovybė, negalėdama apsaugoti šios šeimos, miesto sunkvežimiu, saugant kelioms vokiečių policijos komandoms, toujau pradėjo kraustyti šeimą su visa manta, pasiruošusi ją kelti į Stoeckeno stovyklą. Apie tai sužinoję stovyklos gyventojai, irgi ruošėsi vyksti į Stoeckeno stovyklą, taip kad Preisų šeimą teko policijai išvežti į slaptą, nežinomą vietovę.

(VKV Lnf.)

VLIKO ir VT PIRMININKAI IŠVYKO Į JAV

Vykdydami VLIKO nutarimą, abu pirmininkai, būtent: VLIKO — M. Krupavičius ir VT — K. Žalkauskas, š.m. balandžio 26 d. iš Vokietijos per Prencūziją išvyko į JAV. Balandžio 29 d. sėda į laivą Cherbourg'o uoste, o New Yorke, numatoma, bus gegužės 4 d.

— Koks svarbiausias mūsų kelionės tikslas? — sako VT pirmininkas K. Žalkauskas per trumpą pasikalbėjimą su E. atstovu. — Jų yra ne vienas.

Pirmiausia mes vykstame pareikšti padėkos JAV kongresui ir vyriausybei už tą nuolatinę moralinę paramą ir pagalbą, kurią amerikiečiai visą laiką teikia mūsų tautai. Užtenka tik prisiminti, kaip šiltai Amerikos kongresas kasmet mini kad ir mūsų Nepriklausomybės šventę. Tačiau ne tik čia — toji parama bei simpatijos jaučiamos visur. Lietuvių tauta to niekadoms neužmirš.

Amerika yra tapusi lyg antrąja mūsų tėvyne. Ten gyvena apie trečdalis mūsų tautos. Ir su Amerikos lietuviams turime palaikyti nuolatinį kontaktą. Su JAV-se esančiais mūsų veiksniais esama nemažai bendrų klausimų, kuriuos nuvykus teks smulkiau aptarti.

Pagaliau VT pirmininkas turi ir asmeninių priežasčių, būtent — jo, kaip įsikūrusio JAV-se, leidimas gyventi užsieny, kuris teduodamas tik 2 metams, jau yra pasibaigęs ir jį reikia vėl atnaujinti. O tai padaryti tegalima tik pačiam esant vietoje.

Išvykstančius pirmininkus, palinkėdami jiems sėkmės, palydėjo VT nariai ir bendradarbiai.

(Elta)

jų likimo nežino. Tačiau pažymėtina, kad visi jiems rodė didelį solidarumą. "Laisvieji" taip pat dalyvavo kartu su jais streike ir atnešdavo iš aplinkinio pasaulio reikalingų žinių. Kai kurie iš streikuotojų net laukė pasirodant Amerikos lėktuvų su ginklais ir šadmenimis. Apsauga, sudaryta iš įvairių TSRS tautų kareivių, streiko metu laikėsi pasyviai.

Neramumų būta ir kitur Sibire. Juos plačiau atžymėjo vokiečių spauda. Visa tai tik rodo, jog žmogaus laisvės troškimo negalima užgniaužti net ir žiauriausiomis priemonėmis. Vieną dieną tikrai išaus laisvė ir visiems darbo vergams.

ELTOS kronika

* Kersteno komitetas, numatoma, atvyks į Europą vesti tolimesnio tardymo apie birželio mėnesį. Tuo tarpu paruošta ir jam pristatyta daug naujos vertingos medžiagos. Komitetas, praplėtas savo veiklą, pradeda tirti ir kitų bolševikų pavergtų kraštų užgrobiną. Komiteto narys Alvin M. Bentley jau išėjo iš ligoninės ir vėl įsijungė į darbą.

* VLIKO narys ir MLT pirmininkas E. Simonaitis aplankė Londoną, Windsorą, Detroitą ir Čikagą. Galimas dalykas, kad kelionės laiką Š. Amerikoje dar pratęs, nes yra pakviestas dalyvauti birželio 28 d. Lietuvių Susivienijimo Amerikoje kongrese. Kai kuriose vietovėse, kaip Londone ir Winsore, ta proga įsteigti nauji Mažosios Lietuvos Bičiulių skyriai. Gausiai į pranešimus susirenką vietos lietuviai visur informuojami apie VLIKO ir MTL veiklą, taip pat kitus aktualiuosius reikalus.

* Š.m. balandžio 2 d. Jungt. Tautų 7 valstybių komitetui buvo patarta tęsti priverčiamąjį darbo tyrinėjimą. Debatai J.T. Ekonominėje ir Socialinėje Taryboje prasidės šio mėnesio pabaigoje. Surinkti duomenys rodo, kad priverčiamieji darbai naudojami ypač įvairiose Rytų Europos valstybėse ir Sov. Sąjungoje, tik lig šiol komunistinės valstybės neleidžia vietoje ištirti darbo sąlygų. Kitaip pasielgė Graikija, Tūnisas ir Ispanija, kurios sutiko leisti tokį tyrinėjimą

SUTAUPYSITE PIRKdami TIK GERĄ PREKĘ Pirkite batus bet kurioje firmos

EZYWALKIN Ltd.

KRAUTUVĖJE

90, Rundle Street
Unley Road
Mount Gambier

Port Pirie
Port Lincoln
Port Adelaide

Hindmarsh
Hindley Street
Gouger Str.

Kiekvienos poros batų patvarumas garantuotas

DANTŲ GYDYTOJAS

Jaroslav Krywowitz

175, North Terrace (5-tas aukštas), Adelaide

Tel. LA1297

LIGONIAI PRIIMAMI:

Nuo pirmadienio iki penktadienio nuo 9 iki 5 val. po pietų, o šeštadieniais nuo 9 iki 12 val.

Redaguoja O. A. Pridotkaitė

MOTINAI

Pagirta tu, kuri vaisių augini,
Kuri Lietuvai naujų teiki sūnų,
Kad jos ginti eitų broliai septyni —
Ažuolėliai akim žydnčių linų.

Pagirta tu, kuri vaisių augini,
Glaudama prie savo vystančios krūties.
Visa meilė telpa vienam bučiny.
Salia lopšio karalienė tu jauties.

Tautos ateitį tu iščioje neši.
Vaikuose gyvens ji amžiais nemari,
Nors jie būtų apiplūšę, nors basi,
Nors dažnai jų burnai karnio neturi.

Duodi viską jiems, o nieko neprašai.
Nėr aukos, kuri tau būtų persunki.
Kartais veidu stambūs ritasi lašai —
Tai tu savo mažam rojuje verki.

Pagirta tu, kuri vaisių augini,
Kuri Lietuvai naujų teiki sūnų,
Kad iš naujo ją broleliai septyni
Iš ugnia vietės įpūstų pelėnų.

Venacijus Ališas

(Iš eil. knygos "Cascata Cristalina")

KAIP PAGERBTA MOTINA

Adelaide

Sekmadienį, gegužės 9 dieną, į erdvią Katedros salę susirinko per porą šimtų visokio amžiaus tautiečių pagerbti Motiną.

Minėjimą atidarė p. Reisonienė, savo trumpame žodyje iškėlus didelį Motinos vaidmenį tautų atečiai ir ypatingai didelę Motinos atsakomybę lietuvių tautos išlikimui.

Po jos gyvą, įdomią ir jausmingą paskaitą apie Motinos santykį su vaiku skaitė p. Pr. Pusedšris. Jo paskaita žavėjosi dideli ir maži, nes ji visiems buvo suprantama ir visų pergyventa arba pergyvenama.

Meninėje dalyje dvi liaudies dainėles padainavo p-lė Zita Petkūnaitė, o smuikininkas Pr. Matiukas pasmuikavo du dalykėlius.

Po jų į sceną išėjo patys mažieji. Jie padeklamavo eilėraščių Mamytei, pašoko tautinių šokių, o Milakniūtė ir Ivoškaitė paskambino pianinu. Pagaliau vaikučiai apdovanojo savo mamytės gėlių puokštėmis.

Tautiniam šokiams akordeonu grojo L. Karmazinas.

Po programos visi dalyviai buvo pakviesti vaišėms.

Minėjimą ir vaišes paruošė Moterų Sekcija. Mūsų darbščiosioms moterims nuoširdi padėka ir pagarba visų, kurie minėjime dalyvavo.

Dalyvis

PADEKA

Marijos širdies bažnyčios statybai Urugvajuje aukojo:

£7.0.0 — L.K. Moterų Skyrius (Melbourne)

Po £6.0.0 — P. Burokas (Gutėga) ir V. Samsonas (Tempe).

£5.0.0 — A. Grigaliūnas (Melbourne).

£3.0.0 — N. N.

£0.10.0 — X. Y.

£29.14.0 — atkelta iš AL nr. 7(144) 7 pusl.

Iš viso suaukota £57.4.0.

T. J. Bružiko S.J. vardu visiems auksusiems nuoširdžiai dėkoja

T.S. Gaidelis S.J.

Aukos siunčiamos ir toliau šiuo adresu:

Rev. S. Gaidelis S. J., 264 Miller St., North Sydney, NSW.

Melbourne

Gegužės 2 d. Melbourne parapijos salėje iškilmingai paminėta Motinos Diena. Tai dienai pritaikintą pamokslą ir pamaldas atlaikė kun. Pr. Vaseris. Salėje, minėjimo metu, sudarytas iš seniausių ir gausiausias šeimas turinčių motinų prezidiumas. Minėjimo metu kun. Pr. Vaseris perskaitė maldą už mirusias motinas tėvynėje ir prisiminta mirusios motinos Melbourne, ypatingai tos, kurios dar praėjusiais metais dalyvavo Motinos Dienos minėjime, o šiomet jau kapuose. Motinas pasveikino Parapijos Sekmadienio Mokyklos mokinius šalkūnas. Po to prezidiume pakviestoms motinoms buvo įteikta gėlių. Programoje "Mirusiai Motinai" skaitė savo kūrybos Vyt. Čižauskas. Parapijos mokyklos mok. Svambaraitė vykusiai paskambino "Ave Maria", Melo deklamaciją "Baladė apie Motiną" deklamavo ateit. I. Kaladytė. Toliau Motinos Dienai pritaikintus eilėraščius ir sveikinimus atliko Parapijos mokyklos mokinės: Valaitytė, Kardeliukaitė ir Padgurskytė. Minėjimas užbaigtas Marija, Marija.

Motinos Dienos proga buvo renkamos aukos Vokietijoje vargstantiems ir ten pasilikusioms motinoms.

* Balandžio 23 d. įvyko Karaliaus Mindaugo instituto narių susirinkimas. Svarbiausiu susirinkimo punktu buvo naujo instituto direktoriaus išrinkimas, nes dabartinis direktorius prof. P.V. Raulinaitis išvyksta į JAV. Susirinkimas naujuoju instituto direktoriumi išrinko kun. Pr. Vaserį.

Nauji leidiniai

MŪSŲ GIESMYNAS —

60 giesmių vienbalsiam giedojimui su vargonų pritarimu. Muzikinę dalį tvarkė J. Zdanavičius. Išleido kun. dr. P. Jatulis. 160 pusl. Kaina 10/0. Gaunama AL Leidykloje.

MARIJOS MENUO,

skaitymai gegužinėms pamaldoms. Paruošė kun. dr. P. Jatulis. Adelaidė 1954 m. Išleido "Šventadienio Balsas". Kaina 2/0. Gaunama AL Leidykloje.

Prenumeruokite
"AUSTRALIJOS LIETUVI"

JO EXCELENCIJOS VYSK. V. BRIZGIO ATSIŠAUKIMAS GEGUŽĖS 13 DIENOS PROGA Į VISO PASAULIO LIETUVIUS

MŪSŲ BRANGIOSIOS ŠIRDYS

(Šių metų svarbiausias dienas atminti.)
Vysk. V. Brizgys

Kiekvienas turime sau brangių širdžių, mūsų tėvų, sesučių, brolių, prietelių siroys. Daug jų jau nutilusių kapų ramybeje, kitos dar piaka. Jos su mumis kenčia, su mumis džiaugiasi.

Širdys yra mūsų giliausių jausmų simbolis. Norėdami išreikšti kilniausius ir didžiausius tėvų rūpesčius, mes nerandame stipresnių žodžių už šiuos: "Motinos ar Tėvo širdis liepė, širdis neleido". Kai mes norime kam nors perduoti kokią nors mintį ar reikalą labai ypatingu būdu, sakome: "Įsidėk į širdį".

Širdžiai žmonės suteikė tokios simbolines reikšmes, kad mes kalbame apie džiaugsmo ir skausmo suteikimą net Dievo širdžiai.

Kada žmonės nori kurį nors reikalą ar asmenį ypatingu būdu pavesti Dievo ar Sv. Marijos globai, paveda Jų širdims.

Lietuvių tautos vaikų dauguma savo šalį ir savo tautą mylėjo taip giliai ir kilniai, kad nepasitenkino joms gero siekti tik žemiškais keliais, tik savo jėgomis, o rūpinosi jas ir jų reikalus pavesti Jėzaus ir Marijos širdims. Jie siekė savo tėvynę, savo tautą padaryti ne tik savo širdžių šventu objektu, bet norėjo išprašyti joms ypatingą Jėzaus ir Marijos globą. Lietuvoje buvo vestas platus apaštalavimas paaugoti švenčiausiai Jėzaus širdžiai atskiras šeimas ir asmenis. Galutinai 1934 metų liepos 1 dieną, pirmojo Lietuvos Tautinio Eucharistinio kongreso metu, Lietuvos šalis ir tauta buvo paaugotos švenčiausiai Jėzaus širdžiai.

Jeigu negalime nieko pasakyti apie ankstesnius laikus, tai nuo Sv. Marijos apsišaukimo Šiluvoje lietuviai rišosi daugeliu ryšių su Sv. Marija. Lietuvoje gi buvo tradicinė praktika be išimties, kad nuo vaiko dienų kiekvienas lietuvis katalikas buvo įrašydintas į Sv. Marijos škaplierio ir rožančiaus brolijas. Ištikus Lietuvą mūsų gyvenamai bausėjai nelaimėi, norime ją pavesti dar ypatingesnei Sv. Marijos globai. To jausmo vedami Lietuvos vyskupai yra padarę Lietuvos paaugojimo Sv. Marijos Nekalčia-

siai širdžiai aktą. Norėjome tuomi savo tėvyni ir tautai išmesti ypatingą Marijos globą, norėjome taip pat, kad ir mūsų kiekvieno meilė savo tėvyni ir tautai taptų kuo kilniausia.

Šiais metais tuos visus įvykius atsiminkime ypatingu būdu. Šiomet sukanka 20 metų nuo Lietuvos paaugojimo Sv. Jėzaus širdžiai. Šiomet yra iš viso pirmieji, o mums dabar gyvenantiems ir paskutiniai Marijos Metai.

Mūsų tremtiniai yra išvaikyti iš tų pastogių, kurių dauguma Lietuvoje buvo paaugotos švenčiausiai Jėzaus širdžiai. Per ilgas tremties metus susikūrė daug naujų šeimyninio gyvenimo židinių. Jie beveik visi dar nepaaukoti anomis švenčiausioms širdims.

Šiuos tat metus, lietuviai, atžymėkime ypatingu būdu.

1). Paaugokime Jėzaus ir Marijos širdims visas lietuvių šeimas visame pasaulyje, kurios svetur Joms dar nebuvo paaugotos. Tokį paaugojimą galima ir dera pakartoti ir toms šeimoms, kurios Lietuvoje buvo padariusios. Kiekvienas tepadarai tai iš meilės savo šeimos židiniui. Tai turės didelės reikšmės pačioms šeimoms.

2). Padarykime ypatingų maldų ir aukos darbų dienomis už kenčiančią Lietuvą ir mūsų tautą tas keturias šių metų dienas: Lietuvos paaugojimo švenčiausiai Jėzaus širdžiai (liepos 1 d.), Jėzaus širdies šventės dieną (birželio 25 d.), Lietuvos paaugojimo Sv. Marijos Nekalčiausiai širdžiai (gegužės 13 d.) ir Sv. Marijos Nekalčiausios širdies dieną (Rugpjūčio 22 d.) Skaitome, kad šiais metais viso katalikiško pasaulio vyskupai skiria savo tikintiesiems maldų ir atgailos dienas už paverttas ir kankinamas tautas. Už savo tautą mes patys turime daugiau aukotis, negu kiti už ją. Pagalbos melddami jos ir išmelsime. Jos melddami patys labiau pamilsime savo tėvynę, savo tautą tokia meile, kuri yra verta krikščionių meilės vardo.

Šiais metais pakartotinai sudėkime į Jėzaus ir Marijos širdis Lietuvos, mūsų tautos ir kiekvienas savo šeimos reikalus. Jų meilė ir mūsų širdyse tebūna gili ir šventa.

ŠIS BEI TAS IŠ SVETIMŲJŲ NUOMONIŲ APIE LIETUVĄ

Zinomas vokiečių geografą Mortenson savo knygoje "Litauen" savo laiku apie Lietuvą rašė: "... didelis skaičius kiauilių. Jos randasi visoje Lietuvoje, visose vietose ir kiekviename lauke. — Sudžiūvusios, ilgomis ausimis, juodais lopais gyvuliai, lakstantieji aplinkui, kurie ištikrųjų galima priskirti laukinių, bet ne naminių gyvulių rūšiai".

"Aš buvau Lietuvoje du kartus ir kiekvieną kartą sugrįžau daugiau nei nusiminęs. Aš nemačiau čia impulsingai besivystančio progreso. Gyvenimo standartas žemiausias visame regione (Pabaltijoje) — žemiausias visoje Europoje (p. 147).

"... Vienas dalykas yra aišku — Vilnius ne Lietuvos (p. 152). Vilnius yra istorinis lenkų miestas, ir buvusi senoji Lietuvos sostinė (p. 153)

"... Ir Lietuvos kraštą atstovauja sena, sena "bakūžė..." (Baltic Background, by Bernold Newman, London, 1948).

"Tautinis lietuvių giminių apjungimas pradėtas 13-me amžiuje. Pagoniškoji Lietuva tapo didžioji politinė pajėga, vadovaujama Gedimino, kuri ne tik vedė sėkmingą kovą prieš germaniškuosius riterius Livonijoje, bet ir išplėtė valstybę nukariaudama Rusijos teritoriją. Valstybė buvo išplėsta pietryčių kryptimi, apimdama net Kijevą. Vilnius, Gedimino sostinė, buvo politinis Maskvos varžovas. Vakarinė Rusija buvo grupuojama apie Vilnių, o rytinė apie Maskvą. Tokiu būdu išsilo klausimas ar šitas padalinimas (Rusijos, B.Z.) bus pastovus, ar vienas varžovas nugalės antąjį." (p. 480).

"... Lenkai norėjo, kad jų sosto įpėdinė tekėtų už Lietuvos kun. Jogailos... Tai buvo pradžia lietuvių dinastijos Lenkijai". (p. 480).

"... Unija buvo asmeninė... Didžioji Lietuvos kunigaikštija buvo atskirta

nuo Lenkijos". (p. 480).

"... Kada Maskva įsitikino, kad Lietuvos užkariautos sritis yra reikšmingos jai pačiai, nu tada prasidėjo didžiojo plano vykdymas — surinkti Rusijos žemes priklausiančias Lietuvos valstybei". (p. 481). (The Cambridge Modern History, V, 1908, Cambridge).

"Rytų Prūsija, lygiai kaip Dancigas, buvo Lenkijos vasalas, o modernioji Lietuva, Latvija ir pietinė Estija sudarė dalį Lenkijos... Lenkijos rytinės sienos siekė Pskovą ir apėmė svarbią Smolensko tvirtovę kartu su Kijevu — taja rusų tautos Jeruzalė".

"... Teutonų ordino nugalėjimas prie Tannenbergo 1410 m. buvo Trafalgaras arba Lenkijos istorijos Waterloo". (p. XV).

(Sitokios istorinės Lietuvos faktų išskiepimai randasi kapitaliniame 630 p. veikalė: The Cambridge History of Poland, from Augustus II to Pilsudski (1697-1935) ed. W. F. Reddaway, J. H. Penson, O. Halecki, R. Dyboski, 1941, Cambridge, at the University Press).

"Lenkija netroško lengvai laimėti laurus kare su maža Lietuva, kurios gyventojų skaičius vos siekė 2.000.000". (p. 530). (Taip paaiškinamas lenkų nenoras užimti visą Lietuvą, Vilniaus okupacijos metu sulaužant Suvalkų sutartį. B.Z.)

"... Jie atėjo (lietuviai į rusų žemes B.Z.) iš Lietuvos, nedidelio krašto nuo Baltijos; krašto, kurio gyventojai dar 14-me amžiuje buvo pagonys. Jie nugalėjo mongolus, nugalėjo rusus, paėmė Kijevą ir įkūrė didelę Brest-Litovsk tvirtovę. 14-to amžiaus pabaigoje Lietuva buvo išsiplėtusi nuo Baltijos ligi Juodosios jūros". (Catherine the Great. Expansion of Russia, G. S. Thomson, 1947, London, p. 113).

Bronius Zumeris

LITERATURA-MOKSLAS-MENAS

Medžiagą šiam puslapiui pristatė Sambūrio "Šviesa" Regijonalinė Valdyba

Bernardras Brazdžionis

ANT VAKARO UOLOS

Ziburiai artėja... Ziburiai nutola.
Ziburiai į tirstą marių miglą puola.
Aš, vėlus keleivis, stoviu ant uolos
Ir klausausi amžių kalbančios tylos.

Ir klausau ošimo dūžtančių bangų.
Ir man darosi baisiai liūdna ir baugu.
Ir man rodos, tartum okeanas kyla
Į tą žemės naktį, į tą juodą tylą,

Kaip mirtis ateina į pasaulio širdį,
O širdis pro sapną žingsnių tų negirdi.
Ir dangus man šaukia iš juodos tylos:
— Tartum švyturys stovėki ant uolos!

Ir kai paskutiniai žiburiai užges,
Sauk pasaulio širdžiai pro mirties ban-
[gas,
Sauk, kaip marių paukštis, skridamas
[prieš vėją:
— Tai naktis nutola, tai aušra artėja!..

(Iš eilėraščių rinkinio
"Didžioji kryžkelė")

DIE BRIEFE GEDIMINS

Neišspręstą Gedimino laišku autentiškumo klausimą naujai išskėlė Dr. Herbert Spliet savo referate "Die Briefe Gedimins", išleistame atskira knyguite Vokietijoje 1953 metais. (Spaudė G. Beckersche Buchdruckerei, Sinsheim).

Sitas klausimas jau buvo nagrinėtas ir lietuvių istorikų kaip pvz. Juozo Jakšto ir Zenono Ivinskio. Prieš tai klausimą buvo palietę įvairūs lenkų ir vokiečių istorikai. Pati laišku istorija ir iš to išplaukianti problema yra šitokia. Gedimino laikais Rygos arkivyskupas bylinėjosi su kalavijuočių ordinu ir visokiems būdais mėgino ordiną įgelti. Vienas iš tokių mėginimų buvo Rygos arkivyskupo siūlymas popiežiui siųsti pasiuntinius tiesioginiai Gediminui ir jį apkrikštinti aplenkiant ordiną. Į popiežiaus laiškus Gediminas atsakė maloniai ir antrajame laiške net išreiškė norą krikštintis. Bet kai popiežius 1324 metais atsantiė bule, o vėliau ir legatus, Gediminas pareiškė, kad ji niekada krikštintis nemanęs. Dėl antrojo laiško turinio buvo apkaltintas laišku rašęs vienuolis, būk jis iškreipęs Gedimino mintį. Klausimas istorikams kyla, ar vienuolis iš tikro klaidingai laišku parašė, ar Gediminas tik dėl politinių sumetimų vėliau atsiskakė krikštintis. Iš tikro, sužinoję apie laiško turinį, prieš Gediminą stėjo lietuviai pagonys ir rusiškosios sritys.

Lietuvių ir lenkų mokslininkai daugumoje teigė, jog Gedimino laišku yra autentiški, t. y., neiškreipę Gedimino mintį, bet prieš šitą stėjo vokiečių istorikai. Dr. Herbert Spliet dar kartą peržiūrė įvairius duomenis. Jis yra skeptiškai nusistatęs ir abejoja laišku tikrumu. Jo nuomone, laišku tikslas buvo politinis. Padėję komplikuoją didokas laišku skaičius, nes Gediminas rašė ne tik popiežiui (per vienuolių misiją), bet ir didesniešiams Vakarų Europos miestams apie savo norą taikiai sugyventi su krikščionimis. Bet dr. Spliet yra nusistatęs prieš visišką laišku suklastojimą; jis į juos žiūri tik kaip į minties iškreipimą ir įvykį laiko pavyzdžiu "politinį gyvenimą įtaigojančios (vienuolių) misijos metodu ir derybų pavyzdžiu viduramžiais rytų Europoje."

KULTŪRINĖ KRONIKA

* JAV-bėse atspausdinta nauja laida Vydūno "Prabočių šešėlių", skirta mirties sukakčiai paminėti. Knyga išleista su Vydūno atvaizdu. Išėjo nauja laida ir Balio Sruogos "Milžino paukštmėj". Jos atspausdinta 1000 egzempliorių.

* Naujasis Bernardo Brazdžionio eilėraščių rinkinys "Didžioji Kryžkelė" lietuvių visuomenės buvo sutiktas labai karštai. Minėjimų metu išparduodama po keletą šimtų egzempliorių.

* Aleksandras Vaitiekūnas Fordham universitet. (JAV) gavo daktaro laipsnį už mokslinį darbą iš chemijos srities apie acetilinius junginius. A. Vaitiekūnas yra jau kelintas lietuvis tremtinys, JAV-bėse gavęs daktaro laipsnį.

(Tęsia 7 psl.)

Arnold Toynbee

Chronologiškai, Arnold Toynbee seka po Spenglerio, todėl ir Spenglerio įtakos jo veikale yra nemažai. Jis pats sakosi, jog perskaičius Spenglerio veikalus, jam iš karto atrodė, jog istorijoje jokių problemų nebelieka. Toynbee ir pats anksčiau galvojęs, jog istorinės studijos vienetą yra ne valstybė, bet už valstybę platesnė bendruomenė arba civilizacija; ir, antra, kad visos bendruomenės esančios paralelės, nežiūrint, kad jas skiria laiko tarpas, t. y. jos visos praėina panašius vystymosi tarpsnius. Bet kadangi šie du teigimai buvo taip pat pagrindiniai ir Spenglerio teorijoje, Toynbee galvojęs, kad jis nebegalys pasakyti daugiau nieko naujo.

Bet iš palengvo pradėjo kilti nauja problema. Kodėl kultūros turi prasidėti visiškai iš nieko? Pagal Spenglerį, kultūros kyla, vystosi, vysta ir žlunga pagal a priori tvarkaraštį ir jokių tolimesnių aiškinimų negali būti. Bet gi yra kultūrų, kurios yra lyg ir sustojusios, pvz. eskimai ar Polinezijos salynų gyventojai. Spenglerio teorija čia atrodo nepakankama. Atsakyme į kultūrų kilimo klausimą, Toynbee atsiskiria nuo Spenglerio. Kaip pats Toynbee sakosi, "čia aš pajutau skirtumą tautinėse tradicijose. Kur vokiškasis a priori metodas palieka tuštumą, pažiūrėkim, ką gali padėti angliškas empirizmas. Ištyrim alternatyvius aiškinimus faktų šviesoje ir žiūrėkim, kaip jie bandymą išlaikys".

Rasės ir aplinkos teorija buvo vienas iš keletos būdų, kuriais devyniolikto amžiaus istorikai mėgino išaiškinti nelygumus tarp įvairių bendruomenių arba kultūrų. Negrų primityvus gyvenimas buvo laikomas rasinių charakteristikų rezultatu. Bet tolimesni tyrinėjimai šią hipotezę turėjo atmesti. Panašiai su aplinkos teorija. Jei kultūros iškilimas priklauso nuo palankios geografinės aplinkos, kodėl Jordano ar Rio Grande žemumose neišsivystė kultūros, panašiai, kaip kultūros išaugo prie Nilo ar Tigrio bei Eufrato. Atmetus šias hipotezes, Toynbee nežinojo, už ko besigriebti. Bet savo atsakymą jis rado, ir tai labai pripuola-mai.

Mefistofelio scena.

Raktą kultūros gimimo problemai

Du istorikai

(Tęsinys)

Toynbee sakosi radęs Goethės "Fauste", Prologe Danguje. Siame prologe angelai gieda himnus Dievo kūrinijos tobulumui. Bet kadangi Jo darbai yra tobuli, nebėra vietos progresui. Ir galbūt vietos progresui ir nebebūtų buvę, jei nebūtų pasimaišęs Mefistas, amžinoji neigimo dvasia. Mefistas iškviečia Dievą duoti jam laisvas rankas sugniuždyti tobuliausių padarą. Įvyksta kova, išskvietimo ir atsakymo formoje, ir Faustas randa naują kelią tobuluman.

"Išskvietimo ir atsakymo" kovoje Toynbee randa atsakymą į kultūrų gimimo problemą. Kultūros gimimo sąlyga yra dviejų faktorių kombinacija: pirma, kūrybinga mažuma, antra, aplinka, kuri iškviečia šią mažumą į kovą dėl būvio. Šioje kovoje bendruomenė arba užsigrūdina ir kyla į aukštesnį kultūros laipsnį, arba išsukimo nepakelia ir žlunga arba vegetuoja. Išsukimui yra visokeriopų, nors kultūra pradžioje yra susiduriama tik su geografiniu, t. y. fiziniu faktoriu. Kultūra auga tol, kol bendruomenė pajėgia išsukimus nugalėti. Nėra dėsnių, kad kultūra turi būti prieš kurį nors vieną išsukimą suklikti, bet istorija rodo, jog toks yra iki šiol egzistavusių kultūrų likimas.

Kaip žinome, šioje teorijoje Toynbee dalinai yra Spenglerio mokinys, bet skiriasi tuomi, jog jis nenustato jokio a priori dėsnių, bet remiasi empiriniu istorinės tiesos nurodymu. Ši teorija yra jau labiau priimamesnė, negu Spenglerio, kuris, nors atkreipė dėmesį į visą eilę anksčiau nepastebėtų svarbių faktorių, vis dėlto galų gale yra auka savo a priori teorijos. Teorija turi kristi, jei ji neigia faktus; teorijos konfliktas su faktais atveria teorijos subjektyvumą, o tuo pačiu ir jos nepakankumą. Nežinia, kaip ilgai išsilaikys Toynbee hipotezė, nes jau ir dabar kritikai atkreipia dėmesį į įvairius faktus, kurie prieštarauja jo kultūros gimimo teorijai. Bet tiesa yra lengviausiai suvokti nuolatinio, nors dalinu hipotezės neigimu, todėl mokslų istorija yra kritikos istorija.

Kultūros skilimas

Paneigęs, jog kultūros kilimas priklauso vien tik nuo geografinių sąlygų, Toynbee taip pat atmata pažiūra, kad yra tiesioginis santykis tarp progreso technikoje ir progreso kultūroje. Bet jis

Vyt. Patašius

Elektroniniai smegenys

kuris keičia kintamąją elektros srovę į pastovią. Katodas yra sujungtas su kintamosios srovės tinklu. Jis yra šildomas ir todėl periodiniai siūniai elektronų į anodą. Anodo tinkle srovė yra išlyginama eidama per atitinkamą varžą ir koštuvą (kondensatorių).

Kiti elektroniniai vamzdeliai yra labiau komplikuoti. Daugelis turi trečią pagalbini elektrodą — gridą, o kai kurie ir daugiau. Vieni iš jų gali pakelti srovės dažnumą iki 60 milijardų ciklų per sekundę, kiti pakeičia srovės dydį arba voltažą.

Fotoelektriniuose vamzdeliuose elektrodai iš katodo yra išsiunčiami su menku voltažu. Amplifikatorius šį voltažą padidina, naudodamas visą eilę cilindrinio elektrodų su vis didėjančiu diametru.

Pats sudėjimo darbas apskaičiavimuose yra atliekamas oscilografuose, arba katodinių spindulių vamzdeliuose. Jie turi anodinius ekranus. Elektronai, bombarduojami ekranus, išsiskiria trumpalaikę luminescenciją.

Paprastai oscilografai turi penkis elektrodus. Pagrindinis gridas skiria katodą nuo anodo. Kadangi gridas veikia su aukšto dažnumo kintamu potencialu, tai elektros impulsai susilietų į vieną, jeigu jis nebūtų atskirtas nuo anodo dar vienu pagalbiniu elektrodu, kuris turi pastovų aukštą potencialą. Šis gridas gi išsukty nepagrįstai stiprų anodo srovės kritimą, jeigu jis nebūtų atskirtas nuo anodo dar vienu pagalbiniu elektrodu, kurio potencialas panašus į katodo. Jis atmuša atšokusius nuo anodo elektro-

pabrėžia, kad viena iš kilimo sąlygų yra daugumos sekimas kūrybingosios mažumos pėdomis. Bet šioji kūrybingoji mažuma yra tiek kultūros kėlėja, tiek vėliau josios žlugimo priežastis. Kaip istorija rodo, kūrybingoji mažuma laikui bėgant praranda kūrybingumo savybes ir tampa tik dominuojančia mažuma, kuri stengiasi išlaikyti vadovavimą bet kuriais būdais ir paprastai griebiasi jėgos. Šis jėgos vartojimas automatiškai atskelia imituojančią daugumą ir ji sukyla. Dominuojančioji mažuma stengiasi vadovavimą išlaikyti dirbtiniu būdu, bet jos laikas jau yra ribotas. Seka klasių kova, su kuria ir užsibaigia tos specifinės kultūros istorija. Pažymėtina jog čia Toynbee tiesioginiai prieštarauja Markso teorijai, pagrįsdamas savo teigimą įvairiais pavyzdžiais. Taip pat Toynbee teorija yra daugiau grįsta sociologiniais dėsniais, negu Spenglerio, kuris savo teoriją grindė dėsniais, kylančiais ne iš pačios visuomenės, bet ateinančiais iš kažkur kitur, t. y., mistiniais, likimo dėsniais. Toynbee daug dėmesio kreipia į psichologinius reiškinius ir todėl jo dėsniai yra empiriniai.

Kultūros ciklas

Dar lieka klausimas, ar kultūrų paradai turi tikslą? Spengleris, kaip matėme, į šį klausimą davė neigiamą atsakymą. "Palaimintas betikslumas" yra svarbiausias bruožas istorijos, kaip jis ją įsivaizduoja. Šiuo atžvilgiu jis tik pakartoja senovės graikų ir indų pažiūras, kurios yra svetimos europiečių dvasiai (arba buvo svetimos Spengleriu). Aristotelis ir Buddha neabejojo, jog istorija yra nuolatinis ciklo gimimas ir žlugimas. Bet visai kitokia buvo Izraelio pranašų pažiūra, kuria su krikščionybės įsigalėjimu pasisavino ir Europa. Izraelio, Judėjos ir Irano pranašaus istorija buvo ciklinis arba mechaninis procesas. Jie istoriją įsivaizdavo kaip dieviško plano atskleidimą, kurio mes matome tik fragmentus ir kuris prašoka mūsų intelektą visais atžvilgiais.

Toynbee čia duoda atsakymą kitokį, kaip Spenglerio. Tiesa, jis ilgai prie jo sustoja, nes empiriniai šis atsakymas nėra patikrinamas ir gali būti priimtas tik kaip hipotezė. Bet Toynbee atkreipia dėmesį į tai, kad tos dvi senos alternatyvos nėra būtina viena kitai prieštaraujančios. Kaip vežimas, kurio ratai turi nuolatos sukstis, nors jis pats ir riedėtų viena kryptimi, taip panašiai gali būti ir su kultūrų paradu.

nus atgal.

Televizijos vamzdeliuose tamsių taškų ant ekrano pavidale slepiasi elektroninių smegenų "atmintis". Šiuose vamzdeliuose katodo išsiūsti elektronai nukreipiami kitų elektrodų pagalba nuo anodo į ekraną.

Kaip anksčiau minėta, nors ši mašina operacijas atlieka nepaprastu greičiu, ji pati pajėgia atlikti tik nesudėtingus veiksmus. Elektroniniai smegenys gauna instrukcijas ir uždavinių sąlygas skylėtų kortelių pavidale. Pro šių kortelių skylutes atitinkami laidai sueina į kontaktą ir milžniškoji mašina yra paleidžiama į darbą, atlikdama tūkstančius operacijų į sekundę. Ilgiausiai užtrunkanti apskaičiavimų stadija yra uždavinių išvertimas į tokią kalbą, kurią mašina supranta. Kartą uždavinį supratusi, mašina pasineria į darbą, kurio komplikotumas iki šiol priversdavo inžinierius ir mokslininkus užmiršti visą eilę projektų, kadangi žmogus buvo fiziniai nepajėgus atlikti reikiamus apskaičiavimus.

Šiuo metu pasaulyje jau yra keletas šios rūšies mašinų, ir Sydnejaus universiteto elektroninių smegenų planus padovanojo vienas Amerikos universitetas. Mašinos įrengimas kaštuoja didelę sumą (sakoma, kad padovanoti planai su-taupė Sydnejaus universitetui šimtą tūkstančių svarų), bet šitokią mašiną įsigijus, ją galima išnuomuoti įvairiems komplikuotiems apskaičiavimams. Šiuo metu Amerikoje elektroniniai smegenys skirtą tyrimams, ir yra plačiai naudojama jau yra peržengę akademinę stadiją, skirtą tyrimams, ir yra plačiai naudojami praktiškiems reikalams.

Iš Mr. Ilgausio Kontozos

VORAS ir BITĖ

(Pasakėčia)

Voras, pernakt išsilsėjęs ir pasiraivęs pasiūręs kampe, ėmė tinklą austi bambėdamas: "Kas čia gali žinoti, ką seksis pagauti tame tinkle? Norėčiau, kad būtų bitė: tokia riebi, neliesa... Ot, būtų smagu ją iščiulpti šitame barake!"

Mažytė bitelė nuvargo beskraidydama žieduose, įsipynė voratinklio siūluose visai nejučia. Gailingai verkė ir šaukė: "Paleiskit mane!" Bet voras čepsėdamas pynė siūlus vogėia; kvotė ir klausinėjo: "Sakyk, drauguže miela, kas dedas pasaulį, kas turi medaus? Pabodo man šičia lindėti, pasiilgau pasaulio plataus..."

Nustebo vargšėlė pajutusi laisvę, kai

pančiai sutrūko staiga ir jaunas berniukas atėjęs sudraskė tinklą ranka. Voras, kampan susitraukęs, balsiai grūmojo ir rėkė: "Tu, nedoras vaikėze, kaip drįsai čia ateiti? Savo tėvo pasiūrėje man neleiši veikti? Ar tu nežinai: šita bitė — vagilka. Ji man tinklą sudraskė, medų vaginėjo! Klausyk, nedoras vaikėze, pamokyti reikia tave! Vėzdu šonus išvano ti ir kraują iščiulpti nakčia..."

Pasidairykime šiandien pasauly: ar nevyksta tas pats žmonėse? Nedorėlis pyksta grūmoja, kai teisėtai nutraukia ma jo nekaltos aukos kančia.

KAIP IR SPĖJO

Gavus paveldėjimą Marytė tuojau nusipirko dvylika skrybėlių.

— Aš taip ir maniau, kad pinigai tvos jai į galvą...

PASTORIAUS TEISYBĖ

Praeity metų Nobelio medicinos premijos laimėtojai Lipmann ir Krebs dalyvavo jų garbei suruoštame minėjime. Juos fotografavo, klausinėjo žurnalistai ir apspito senos ponios. Viena ponija pritykino prie Krebs ir pradėjo:

— Tamsta esi labai mokytas ir viską žinai. Sakyk, ar teisybė, kaip aiškina mano pastorius, kad Nojaus balandis, kuris grįžo į arką su alyvos šakele snape, buvęs balandis patinas?

— Pastoriaus teisybė, — patvirtino mokslininkas, — nes taip ilgai patelė nebūtų išlaikiusi užčiauptą snapą.

PASAULY SUNKIAUSIA:

1. Perlipti per tvorą, kuri į tave palinkus.

2. Gauti paskolą iš turtuolio, kuris tavo pažinties vengia.

3. Atsukti kvailystę, kurią drėbtelėjai norėdamas išsisukti.

DIDŽIAUSIA MELAGYSTĖ

Kiekvienų metų pradžioje JAV-bėse, Burlingtone, susirenka "Melagių klubo" nariai, kurie tarp kitų dienotvarkės punktų turi didžiausios melagystės konkursą su vertingais prizais. Šį kartą laimėtoju šio konkurso buvo paskelbtas Mister Crewell, kuris papasakojo tokį "tikrą atsitikimą".

— Buvau visai vienas šiaurės ašigalyje. Su savim teturėjau šautuvą ir šiek tiek parako, bet nė vienos kulkos ar šrato. Staiga priešais mane pasirodė didžiulė poliarinė meška. Visiškai prie pat manęs. Buvau praradęs viltį ir iš baimės pradėjau verkėti didžiulėmis ašaromis. Ir žinote, tai mane išgelbėjo. Tame nepaprastame šaltyje mano ašaros tuoj sušalo į kietus rutuliukus. Kilo idėja. Užtaisiau šautuvą su ašarų šruotais ir šoviau. Kaip tik tuo momentu kažkas nepaprasto atsitiko. Parako sprogo metu susidariusi šiluma ašaras ištirpdė ir vandens čiurkšlys kaip iešmas išlėkė iš vamzdžio. Kol tas vanduo pasiekė mešką, vėl sušalo, ir tas iešmas perdūrė žvėries krūtinę. Tačiau ne tas ledo iešmas man gyvybę išgelbėjo, nes meškos kūno šiluma tą mano iešmą tuoj sutirpdė. Po viso šito įvykio meška visiškai greit nudvėse nuo nepaprastai stipraus ir staigaus plaučių uždegimo, kurį sukėlė ledo iešmas. Tuo pats įsitikinau ir tai yra tikras mano pergyvenimas. Įrodymas? Nagi aiškus, jei taip nebūtų įvykę, būčiau buvęs meškos sudraskytas.

KAS SKAITO, RAŠO, KOPČIŲ NEPRASO (Mr. Ilgausio išmintis)

* Du prancūzų jūrų karininkai nusileido po vandeniu iki 13.288 pėdų gylio. Tai padarė jie Atlante prie vakarinių Afrikos krantų, 160 mylių nuo Dakaros. Jie pralenkė prof. Piccardo rekordą — 10.239 pėdų, — kurį jis buvo padaręs pernai Viduržemio jūroje.

JAV-bių AUKŠTOJO KOMISARO CONANTO ATSAKYMAS VLIKUI

Dėl VLIKo įteiktojo prieš Berlyno konferenciją JAV valstybės sekretoriui J. F. Dulles memorandumo JAV aukštasis komisaras Vokietijai James B. Conant VLIKo pirmininkui M. Krupavičiui yra atsuntęs tokį atsakymą:

Gerbiamasis p. Krupavičiaus,

Aš buvau paprašytas atsakyti į Tamsos 1954 m. sausio 18 d. laišką, rašytą Valst. Sekretoriui ryšium su Berlyno konferencija ir neteisėtu Sovietų Sąjungos įvykdytu Lietuvos prijungimu. Su dideliu dėkingumu tenka įvertinti Jūsų organizacijos malonias pastangas pateikiant Jūsų pažūrą Sekretoriui ir Valst. Departamento pareigūnams.

1954 m. vasario 24 d. pranešime apie Berlyno posėdžius (to pranešimo nuorašas mano čia pridėdamas) Sekretorius pažymėjo vykęs į Berlyną su viltimi, kad Sovietų politika įgalins Vokietijos suvienijimą ar bent Austrijos išlaisvinimą. Sovietų nusistatymas parodė, kad šiais klausimais nėra įmanomos rimtos derybos.

Sovietinė linkmė Vokietijos požiūriu priminė tas priemones, kurias jie yra panaudoję sustiprindami Sovietų valdžią Pabaltijo valstybėse, kaip yra pažymėjęs Sekretorius savo 1954 m. vasario 5 d. ir 1954 m. vasario 10 d. pareiškimuose, kurių nuorašus prijungiu. Pažymėtina, kad Sovietai nėra pakeitę savo tikslų. Pripažinimas nepakitęs sovietinio

imperializmo įgalino tolimesnę Vakarų Europos ir laisvojo pasaulio vienijimo ir stiprinimo pažangą.

Tamsta taip pat pastebėsi, kad savo 1954 m. vasario 24 d. žodyje Sekretorius yra pareiškęs, jog "Sovietų pavergtos svetimos tautos turėtų žinoti, kad Berlyne neįvyko nieko, kas būtų sumažinę pastangas siekti Vokietijos sujungimo ar Austrijos išlaisvinimo ar laisvės atstatymo Lenkijoje, Čekoslovakijoje ir kituose satelitinuose kraštuose".

Su tikra pagarba Jūsų
(pasirašo) James B. Conant,
JAV Aukštasis Komisaras
Vokietijai

MOTERŲ KARALYSTĖJE VYRAI TEISIŲ NETURI

Amerikietė keliautoja Carveth Wells, sugrįžusi iš Botel Tobago salos (netoli nuo Formozos), praneša, kad toje saloje moterys yra pilnateisės valdovės, vyrai neturi jokio balso ir įtakos nei viešame, nei šeimyniniame gyvenime. Moterys renkasi vyrus ir jų gali turėti, kiek tik nori ir gali keisti, kad tik nori. Pasitaiko turtingesnių moterų, kurios turi po 15 ir daugiau vyrų. Vienintelę vyrams sąlygą stato, kad jie būtų geri žvejai, nes toje saloje pagrindinis maistas ir kitoks gyvenimo šaltinis yra vien tik žuvininkystė.

Viena diena be melo

(Tąsa 3)

— Ir taip pat neteisingai rodom prekių rūšis, kad tik brangiau jas pardavus?

— Ir mes mes visados taip darom? — pabaigė ponas Semmes.

— Tamstos, — sušuko Jurgis, netekdamas kantrybės ir nuovokos: — kas yra tiesa, aš turiu sakyti, nors dėl to netekčiau gyvybės.

— Pasišalink tuojau iš mūsų krautuvės! — sušuko ponas Noir.

— Eik, nelaimingas, — pridūrė ponas Blanc.

— Ir niekad nepereženk mūsų slenkščio, — pabaigė ponas Semmes.

Nebuvo ko ilgiau laukti. Jurgis perėjo per stalą, pasiėmė skrybėlę ir ryšulėlį, kurį jam rytą ponas Blanc įdavė, ir išėjo į gatvę.

— Neblogai einasi, — tarė jis pats sau nežinodamas, ką toliau veikti. — Vos kelios valandos, kaip kalbu tiesą ir nieku nenusikaltę, esu išvarytas iš dėdės namų ir atleistas iš darbo. Įdomu, ar ir toliau taip eis? Ar ir Liudvika manęs išsižadės, jei kartais pasakysiu jai kokią nemalonią tiesą ir ar tas gali būti, kad mane užrakins Bedlame, kaip pavojingą bėprotį?

— Vis dėlto turiu prisipažinti, kad padariau didelę kvailystę, apsiurdamas kalbėti absoliučią teisybę, — kalbėjo pats su savimi Jurgis, zingsniuodamas keliu. — Ką dabar daryti? Kuo greičiau pateksiu į Bedlam, tuo geriau: iš ten bent neįšmes manęs už kalėjimo sienos. Priešingai, kuo aiškiau sakysiu tiesą, tuo mane didesniu bepročiu laikys ir labiau saugos. Bet ką veikti, kol ten pateksiu? — Taip kalbėdamas, Jurgis dairėsi aplinkui, nežinodamas kur eiti.

— Duokit kelis skatikus nelaimingam! — atsiliepė iš užpakalio elgetos balsas.

— Nieko negausi, ar nematai, kad ir aš vargšas, — atsakė Jurgis.

— Pone, neturiu darbo.

— Juo geriau, nes ir aš neturiu.

— Turiu dvylika vaikų, paskutiniai dvynukai!

— Ir drįsti prašyti maršes pagalbos? Juk tu esi turtingesnis už mane, nes aš neturiu nė vieno...

— Vai, pone, nors kąsnelį jiems duonos...

— Nenoriu, kad būtumėt be duonos, — tarė Jurgis ir, pirma atsisakęs duoti kelis grašius, dabar davė elegtai visą svarą sterlingų.

Valandėlę pamastęs, nuėjo į restoraną "Po Angelu Sargu", ten paliko savo ryšulėlį mezginių, sakdamas, kad prieš temstant jį pasiims ir išėjo pas savo sužadėtinę.

Liudvika Brown, aštuoniolikos metų blondinė, buvo mėlynų akių, skaistaus veido ir visados susišukavus, kaip lėlė, išstatyta parodai lange.

Ji buvo mikli prekyboje, suprato reikalus, bet jos inteligencija buvo menka, o išsilavinimas taip pat ribotas. Jau metai kaip buvo susižiedavusi su Jurgiu, kuris, kaip būsimas paveldėtojas dėdės turty, ir Blanc, Noir ir Co. krautuvės tarnautojas buvo laikomas "gera partija". Vestuvės turėjo būti po mėnesio.

Jurgis buvo apsigavęs jos išvaizda ir tikėjo, kad jos skaisčius veidelis ir mėlynos akys reiškia jos kilnią sielą. Jos šaltumą jis laikė jos tvirtu būdo požymiu. Jam nė į galvą neatėjo, kad tai buvo ženklas savimeilės, egoizmo ir kitų nepaisymo. Dabar Jurgis pasiryžo ją aplankyti ir prisipažinti, kaip jautriai savo būsimai gyvenimo draugei, kas jį ištiko per paskutines kelias valandas.

Įėjęs į kambarį jis rado Liudviką vieną, žiūrinčią kaž kokio prancūziško žurnalo paveikslėlius.

Ji visai nepasijudino, kad jį pasveikintų.

— Galų gale atėjai, — tarė. — Nebuvai vakar vakare. Tur būt praleidai laiką su savo drauge panele Robinson?

— Buvau bažnyčioj, — atsakė Jurgis, žiūrėdamas į ją su nuostaba. — Norėjau pasiklausti pastoriaus Sturmo pamokslo.

— Taip, ir susitikti su panele Robinson. Matomai Blanc, Noir ir Co. tarnautojai ir tarnautojos susitarė būti drauge to kvailio pamoksle.

— Nesuprantu, ką tu nori pasakyti, — atsakė Jurgis. — Pastorius Sturmas nėra kvailys, o jo klausytojų tarpe gali rasti įvairių profesijų ir luomų žmones, turtingus ir vargšus, miestelėnus ir tituluotus lordus.

— Vis dėlto tas nekenkia, kad panelė Robinson...

— Jau antrą kartą mini tą pavardę ir kaž kokiu keistu būdu. Taip pat matau, kad ant manęs pyksti. Būk maloni paaiškinti, ką tai reiškia?

— O, žinau tavo išsisukinėjimus! — sušuko jauna sužadėtinė. — Girdėjau apie tave gražių dalykų.

— Liudvika, šiandien man nesiseka. Išmėtinėjai man visai be reikalo, o aš čia atėjau, tikėdamas rasti paguodos ir suraminimo, kurio man labai reikia.

— To tau netruks, — tarė ironiškai Liudvika. — Gal koks nesusipratimas su panele Robinson?

— Taip, iš tikro, — atsakė Jurgis.

— Matai, atspėjau! — Jei taip, tai vietoj eiti pas mane reikėjo pasistengti susitaikinti su ta savo patarnautoja.

— Liudvika, neužmiršk, kad žemini mane ir save taip kalbėdama, — pratarė Jurgis, rausdamas iš piktumo.

Liudvika pasijuto, kad nuėjo pertoli. Suprato, kad visa ta istorija, papasakota panelės Robinson, yra pramanyta, ir ji norėjo pajuokauti, užsipuldama savo sužadėtinį. Taigi padavė jam ranką, sakydama:

— Atleisk man, jei suklydau, bet turėjau pagrindo taip manyti, nes ta moteriškė atbėgo čia iš ryto ir gyrėsi, kad išpažinai jai savo meilę.

Jurgis papasakojo su visom smulkmenom susitikimą su panele Robinson, iš ko Liudvika net iki ašarų juokėsi. Kada aprimo, ji paklausė, žiūrėdama Jurgiui tiesiai į akis:

— Bet pasakyk, meldžiamasis, dėl ko

tu jai tą viską šnekėiai.

— Klausė mano nuomonės, todėl atvirai jai pasakiau.

— Vargšė, atvirumas ne visados į gerą išeina, — atsakė Liudvika. — Ir kalbant teisybę reikia būti labai atsargiam. Visai be reikalo padarei prieš moteriškę, kuri, būdama panelės Lyles patarnautoja, turi jai įtakos ir lengvai ją perkabės, kad neitų į Jūsų krautuvę, o gal dar ir pas mano mamą nepirkty.

— Tai labai galimas dalykas, bet dar arčiau, kad ne tą vieną kvailystę šiandien padariau.

— Argi? Kas dar su tavim atsitiko?

Jurgis papasakojo, kas jam šiandien rytą atsitiko ir kaip dėdė išvarė jį iš namų.

— Ir tai vis dėl to, — pridūrė baigdamas, — kad į klausimus, kuriuos man statė, atsakiau teisingai. Atvirai pasakiau, kad jei dėdė ar teta mirty, tai aš vis rasčiau kur nors suraminimą ir džiaugčiaus turtu, kuris likty po dėdės mirties.

Liudvika liovėsi juoktis, nes ją labai skaudžiai palietė netekimas dėdės turto, kuris labai daug atsverė, kad ji sutikotekėti už Jurgio. Negalėjo paslėpti kaip skaudu jai tas buvo ir pradėjo kalbėti piktai priekaištais:

— Gerai tau pasitarnavo tiesos kalbėjimas. Iš tikro, kaip tu gali būti toks beprotis ir kalbėti tokius dalykus turtingam dėdei. Be to, tai yra žiaurumas, piktas būdas. Aš tokio pasielgimo negaliu suprasti. Ar iš galvos išėjai, kad taip įsipykai?

— Jau sakiau tau priežastį: klausė manęs, tad laikiau savo pareiga pasakyti atvirai.

— O aš tau jau kartą sakiau, kad ne visuomet galima sakyti teisybę. Šiuo atveju dar mažiau, kaip kitu kartu. Kada manęs teta klausia: "Liudvika, ką tu darytum, jei aš numirėčiau?" — ar tu manai, kad aš jai atsakau: "Tetule, man atitektų tavo turtas!" Tau gal būt gerai taip pasakyti, bet aš žinau, kad už tokius žodžius ai, jos mirties negaučiau nė skatiko. Užklausta aš kabinuos jai ant kaklo ir maldauju jos, kad nekaltė apie mirtį, nes man širdis plyšta iš skausmo; ir dar priduriu, kad jei jos netekčiau, tai išverkčiau akis ir pati greitai numirėčiau.

— Ir teta tiki tokiais tvirtinimais? — Tiki, dar daugiau mane myli ir dar uoliau dirba, kad didesnę turtą man paliktų.

— Bet tas, ką sakai, yra baisu. Juk tai grynas veidmainiavimas ir išskaidiavimas, — tarė liūdnam Jurgis. — Niekad netikėjau, kad tu būtum tokia savanau-diška.

— Tai joks savanau-diškumas, tik protingumas ir jautrumas, kurį visi privalome rodyti savo vyresniesiems. Nors laikai tą dideliu blogumu, mano nekaltas avinėli, bet aš sau niekad neįsivaizduoju pažeisti jausmus tų, kurie mane išaugino, išlepiu ir kurie mane myli.

— Gal būčiau geriau padaręs, papasakodamas visus savo vargus iš karto — tarė Jurgis, — nes persiskyrimas su dėde yra tik pradžia visų mano nesekmių.

(Bus daugiau)

Spaudos apzvalga

Ką rašo lietuvių spauda

„Naujienos“ įsidėjo iš Urugvajaus tokį pranešimą: „Keturių didžiųjų konferencijos proga Berlyne VLIKas, matyti, tai konferencijai buvo įteikęs memorandumą, prašant Rusijos komunistus susiprasti ir išsikraustyti iš Lietuvos ir kitų Pabaltijo valstybių. Tas memorandumas buvo įdėtas visuose didesniuose Pietų Amerikos dienraščiuose. Skaitant jį atrodo, kad lietuviai vadovauja Pabaltijo valstybių laisvinimo kovoje. Šia dvasia suredaguotos ir tarptautinių spaudos agentūrų išsiuntinės spaudai telegramos. Tai VLIKo labai sveikintinos pastangos.“

„Dirva“ davė vertingą straipsnį „Jie smaugia Lietuvą“,

kuriame išvardijami visi ir svarbiausieji Lietuvos smaugikai. Nurodoma jų praeitis ir dabar užimamoji vieta, suteikiant būdingų ir tikslių apie juos duomenų. Lietuvių spaudoje rašoma, kad per 2-įj pasaul. karą težuvę vos 42 sovietiniai generolai, o pokario metais „Pravda“ paskelbė 216 generolų mirtį, kurių amžius vidurkis tebuvo 52 metai. Jų mirties priežastis nėra žinoma, išskyrus gen. Vlasovo ir kai kurių kitų iškilmingai pakartų Maskvoje.

D. Britanijos lietuvių savaitraštis „Išivių Draugas“ šiemet mini 40 metų sukaktį.

Jis daug prisidėjęs prie tautinio susipratimo tarp Skotijos lietuvių ugdymo.

„Tėv. žiburiuose“ geologas J. Šernas patvirtino arch. T. J. Vizgirdos aiškinimą, kad

Lietuvoje tikrai esama žibalo.

Tuo reikalu savaitraštis buvo įdėta plati studija.

Šiomis dienomis JAV-bėse pasirodė iš spaudos labai reikšmingas leidinys, pavadintas

„Baltic States Investigation Hearings“.

Leidinyje turi 678 puslapius, kuriuos sugaro įvado žodis, nūdinančių parodymai Pabaltijo užgrobito bylos reikalu ir apie 200 pusių įvairių dokumentų bei kitos Sovietų nusikaltimus prondancijos medžiagos. Tai yra tik pirmasis tomas, jų bus ir daugiau. Leidinys aiškiausiai parodo, kad Sovietai ne tik neteisėtai okupavo Pabaltijo kraštus, bet taip pat juose vykdė dar negirdėtą istorijoje tautžudybę, dėl to atsidurdami pačių didžiųjų žmonijos nusikaltėlių eilėje. Tai kartu yra garsus šauksmas į pasaulio sąžinę ir įspėjimas, kas jo laukia, jei komunistų kėslai pavergti pasaulį nebus sutriuškinti. Lietuviai reiškia didžiausią dėkingumą visiems, kurie prisidėjo, kad mūsų tautos skriaudos ir kančios galėtų prabilti į visus laisvuosius, pirmoj eilėj JAV kongresui, vyriausybei, Pabaltijo Užgrobitumui Ištirti Komitetui, o ypač jo pirmininkui Ch. J. Kerstenui, ALTai ir visiems kitiems, atsidėjus dirbantiems šioje byloje.

Spaudos atgavimui paminėti

„Gabijs“ ruošia rašytojų metraštį, kurio redaguoti pakviesti Stp. Zobarskas ir J. Aistis. Pirmaisiais šių metų „Gabijs“ leidiniais pasirodo Pulgio Andriušio „Tipelis“ ir St. Būdavo „Uždraustas stebuklas.“

Australijoje, Sydney mieste V. Saugargienė ruošia spaudai knygą apie lietuvių laudies šokius. Ji bus su gaidomis ir iliustracijomis. Muzika — Br. Kiverio.

„Draugas“ ketvirtą kartą paskyrė 1.000 dol. premiją už geriausią romaną. Rankraščiai turi būti įteikti iki š.m. lap-

kričio 1 d.

Vokiečių laikraščiai skelbia, kad daugumo pabėgėlių emigracija iš Vokietijos šiuo metu lengviausiai eina į Kanadą.

Kanadą ypač mėgsta vokiečiai. Į ją per eitaus metais išvyko maždaug penkis kartus daugiau žmonių negu į Australiją. Kanados emigraciniai centrai Karlsruheje, Hannoveryje, Muenchene turi daug darbo. Ypač pageidaujamos žemės ūkio pajėgos ir įvairūs techniniai specialistai.

J. Grybas

TREMTIES KŪDIKUI

Toli nuo žemiškų garsų,
Toli nuo žvarbių vėjų,
Lengvu debesėliu dausų
Tu nežinioj klidėdėjai ...

Beť alkana žmogaus širdis
Didžias audras sukėlė,
Užtvindė ir dausų šalis —
Ramybę debesėlio ...

Ir krito lietūs jazminų ...
Vaivorykštės taku žaliu
Globoje angelo sparnų
Atklydai čia tremties keliu ...

Tikėjais saulę pamatyt,
Radai vien tik šešėlius ...
Tremtiniai klaidžiosim, mažyt,
Aukštinis debesėli ...

Kultūrinė kronika

(Tąsa ir 5 psl.)

* Išėjo iš spaudos straipsnių rinkinys apie Mykolą Slezevičių. Knyga yra plačios apimties, turi 348 psl.

* Pačios naujausios knygos yra Jono Aisčio „Apie laiką ir žmones“ ir Thor Heyerdahlio „Kon-Tiki“, kurią išvertė Stasys Vainoras. Romualdo Spalio romaną „Gatvės berniuko nuotykių“ į latvių kalbą išvertė Emils Skujenieks ir atkarpoje spausdina latvių laikraštis „Laiks“.

* Po poros metų numatoma užbaigti lietuvių rašomosios kalbos žodyną, kurį redaguoja žinomieji kalbininkai. Žodyno išeis keturi tomai. Jis talpins apie 100.000 žodžių.

* JAV-bėse gyvenantieji lietuviai dailininkai pasižymi darbingumu. Labai dažnai yra minimos parodos bei individualūs pasireiškimai. Visai neseniai dail. Z. Kolba, kaip pranešą „Draugas“, baigė sukurti 14 Kristaus kančios stočių vienai bažnyčiai Normandijoje (Prancūzijoje).

* Balandžio 24 d. Sambūrio „Sviesa“ Sydnėjaus skyrius suruošė lietuvių poezijos vakarą. Vinco Kazoko komentarų rėmuose buvo skaitomos būdingesnės eilės. Komentarų ir poezijos sąsaja buvo pavadinta „Lietuvių poezijos takais“.

* Sydnėjaus valstybinė biblioteka įsigijo virš 20 lietuviškų knygų ir tokiu būdu turės lietuvišką skyrių, kuris bus laikas nuo laiko papildomas naujais leidiniais. Tarp dabartinių knygų yra Mačėinos „Didysis Inkvizitorius“, liuksusinis Donelaičio „Metų“ leidinys, Mačernio poezija ir visa eilė per paskutinius keletą metų išleistų romanų bei apysakų.

* Naujajame (trečiajame) „Literatūros Lanke“ numeryje savo kūrybą spausdina Henrikas Nagys, Aušra Bendoriūtė, Antanas Jasmantas, Antanas Škėma, Jurgis Janavičius. Be jų, žurnale randama visa eilė vertimų, apžvalgų iš išsamių recenzijų. „Literatūros Lanke“ išsina neperiodiniai.

PRŪSŲ LIETUVOS LIKIMAS AMŽIŲ BĖGYJE

(Tąsa)

SIANDIENINIS LAIKOTARPIS

Naciai, siekdami Europoje valdymo hegemonijos, pirmiausia suskato „susitvarkyti“ viduje. Hitleriui atėjus, valdžią kai kurie „Didžiojo Reicho“ pakraščiai dar buvo gana „nevokiški“. Ypatingai šitas momentas buvo ryškus taip vadinamuose Rytprūsiuose. Bismarcko varytoji kolonizacinė vokiškoji politika atsiekė nevokiškųjų gyventojų nutautinimo. Hitleriui pailko jau vokiškai kalbantieji Rytprūsiai, bet su mozūriškais ir lietuviškais vietovių vardais ir dalinai dar su nesuvokietintomis gyventojų pavardėmis. Naciams tai buvo raktis kūne. Vietovardžių nevokiški vardai dar buvo išlikę vieninteliai liūdininkai, kurie tyliai, bet iškalbingai liūdižo „vokiškųjų“ Rytprūsijų nevokišką charakterį. A. Hitleris savo knygoje „Mein Kampf“ rašo: „Wir stoppen den ewigen Germanenzug nach dem Sueden und Westen Europas und weissen den Blick nach dem Land im Osten.“ (p.742). Atkreipus vyriausių vokiečių tautos dėmesį į rytus Rytprūsiai buvo tas svarbiausias išeities taskas. „Grund und Boden als Ziel unserer Aussenpolitik und ein neues, weltanschaulich gefestigtes, einheitliches Fundament als Ziel politischen Handelns im Innern“ (p. 736) „... naemlich dem deutschen Volk den ihm gebeuhrenden Grund und Boden auf dieser Erde zu schern un dieses Aktion ist die einzige, die vor Gott un unserer deutschen Nachwelt einen Bluteinsatz gerecht fertigt erscheinen laesst“ (p.739) A. Hitleris, nurodydamas vokiečių tautai žemes ir kraujo papildymo reikalingumą, visu nuogumu iškelia rytų erdves kolonizacijos reikalingumą, nurodydamas, kad praėjusios vokiečių tautos kartos tik kraujo kaina laimėjo dabar vokiečių valdomas žemes rytuose ir kad šitas jų laimėjimas turi būti pavyzdys naujiesiems vokiečių kolonizaciniams žygiams rytuose. „Wenn wir in diesem Zusammenhang die politischen Erlebnisse unserer Volkes seit ueber tausend Jahren ueberpruefen, alle die zahllosen Kriege un Kaemfe vor unseren Augen vuerueberziehen lassen un das durch die sie geschaffene, heute vor uns liegende Endresultat untersuchen, so werden wir gestehen muessen, dass aus diesem Bluteiner eigentlich nur drei Erscheinungen hervorgegangen sind, die wir als die bedeutendste Frucht klar bestimmter ausenpolitischer und ueberhaupt politischer Vorgaenge absprechen dueren: 1. die hauptsaechlich von Bajuwaren betaeigte Kolonisation der Ostmark, 2. die Erwerbung und Durchdringung des Gebietes oestlich der Elbe und 3. die von den Hohenzollern betaeigte Organisation des brandenburgischen — preussischen Staates als Vorbild und Kristallisationkern eines neuen Reiches. Eine lehrreiche Warnung fuer die Zukunft!“ (p. 733).

Taigi čia A. Hitleris paragino vokiečių tautą galutinai atbaigti užimtų sričių kolonizaciją ir joti toliau į rytus dainuojant kryžiuočių riterių dainelę: „Near Ostland willen wy riden, near Ostland willen wy nee, al over die groene heiden, frisch over die heiden ... (A History of Europe H. A. L. Fischer, pusl. 204, 1936, London).

Parinkti tam reikaliui „mokininkai“ kaip Riemann ir eilę kitų suskato įrodinėti (1937 m.) Rytprūsijų krašto vokiškumą ir griauti ankstyvesniųjų objektyvių mokslininkų tyrinėjimus, kurie negalėjo nuslėpti tikrojo Rytprūsijų krašto charakterio ir istorinės vokiečių kolonizacijos. Hitlerinės Vokietijos mokyklų vadovuose buvo aiškinama, kad prūsai yra germanų kilmės. Tačiau kaip galėjo senieji „germaniškieji“ prūsai istoriniais laikais atsidurti tarp Vislos ir Nemuno, kada patys vokiečiai gyveno už Elbės, o plotai tarp Elbės ir Oderio buvo apgyventi slavų, šitą faktą vadovėliai nepaaiškino. Tačiau lengvai buvo išspręstas kitas klausimas — kaip atsirado lietuviai Tilžės, Gumbinės, Stalupėnų, Pilkalnio ir Ragainės rajonuose. Pastarieji esą paprastai atėjūnai iš Didžiosios Lietuvos. Nacių mokslininkai nepajėgė išaiškinti ir lietuviškų vietovardžių kilmės, kuriais buvo nusagstytas visas Rytprūsijų šiaurinis kraštas: ežerai, upės, miesteliai, kaimai ir t.t. 1937 ir 1938 m. per Rytprūsijos perėjo didysis vietovardžių vokietinimo „vėjus“. Karaliaučius pavadintas Koenigsberg, Gumbinė — Gumbinnen, Tilžė — Tilzit, Pilkalnis — Schlossberg, Eitkūnai — Eitkau ir t.t. Vietovių vokietinimui duotas ir pagrindas: esą nauji vardai yra prasmingi ir lengviau ištariami, kai tuo tarpu senieji esą beprasmingi ir sunkiai leidžiami ištarti. Taigi nacių valdymo laikotarpyje buvo atliktas paskutinis Rytprūsijų vokietinimo etapas. Kadangi žmonės nebuvo pripratę naujų pa-

vadinių, tai laikinai šalia vokiškojo naujo pavadinimo skliausteliuose buvo vartojamas senasis lietuviškas vietovės pavadinimas. Kam teko keliauti per Rytprūsius tai visur, ypatingai geležinkelio stotyse, būdavo užrašyta naujasis pavadinimas stambiomis raidėmis, o apačioj smulkesniu rifu skliausteliuose — lietuviškas senasis pavadinimas pav. EITKAU (Eitkūnai), GUMBINNEN (GUMBINĖ) ir t. t.

Būdingas prisiminimas. 1944 m. keliaujant per Rytprūsius kartą teko pakelėje esančio ūkininko pasiklausti kaip toli randasi vokiškai vadinama vietovė — Gross Beischen, netoli Gumbinės, kuri lietuviškai vadinosi Didieji Baičiūnai. Ūkininkas apgailestavo, kad arti tokios vietovės nežinąs. Tada mano prietelius paklausė ne Gross Beischen, bet Gross Baičiūnai ir mūsų nustebimui ūkininkas pasakė, kad 20 kilometrų nuo čia ... Šitas paprastas atsitikimas kalba, kiek giliai yra įsišakniję lietuviški vietovardžiai jau nelietuviškai kalbančių Rytprūsijų gyventojų sąmonėje.

Po Antrojo Pasaulinio karo kai kurie subjektyvūs provokiški mokslininkai ir tyrinėtojai nuėjo kitu keliu: jie savo tyrinėjimų išvadoje pasistengė senųjų Rytprūsijų gyventojų tautybės klausimo visai nekelti, pasitenkindami dabarties faktu, kad Rytprūsiai yra kiaurai vokiškas kraštas, apgyventas vokiškos kilmės ir vokiškos kultūros gyventojais. Kaip charakteringą šitokios laikysenos pavyzdį galime paminėti, kad ir Walter Klebs iš Hallės, kuris 1952 m. nagrinėdamas Rytprūsijų praeitį „Das Ostpreussenblatt“ laikraštyje nr. 7. didžiuojasi, kad archeologiniai daviniai Prūsijos muziejuje Karaliaučiuje rodo, jog jau bronzos (500-1800 m. pr. Kr.) Rytprūsijų gyventojai buvo aukštos kultūros. Jie mokėjo austi, dirbo žemę ir gamino gražius bronzos papuošalus ir įrankius. Tačiau, kad šitie žmonės būtų germanai — nesakoma. Apie jų kilmę visai nekalbama, nes nebylūs archeologijos radiniai iškalbingai byloja, kad tie aukštos kultūros senieji Rytprūsijų gyventojai buvo ne germanų kilmės. Net ir iškastieji archeologiniai žalvario radiniai neturi germaniškos kultūros įtakos, kai tuo tarpu skandinavinės kultūros įtakos bruožas gana žymus.

Praėjusiais metais kitas vokiečių Dr. W. Stolting, apžvelgdamas rytų vokiečių 2500 metų istoriją ir remdamasis istorine — archeologine datų lentele skelbia, kad 1000-500 m. pr. Kr. germanų giminės gyveno tarp Vislos ir Oderio. 900-800 m. mūsų eros, germanų giminės pasistūmės net ligi Nemuno. Maždaug apie 700-600 m. po Kr. esą jau germanų giminės buvo tirštai apgyvenusios visą Rytų Vokietiją. Taigi nors ir klaidingais istoriniais daviniais motyvuodamas Dr. W. Stolting vis dėlto negali nuneigti fakto, kad germanų giminės pasistūmė ligi Nemuno, arba kitais žodžiais tariant, turėjo nukariauti negermaniškas sritis ir išnaikinus vietinius gyventojus nukariautus kraštus apgyvendinti pačiais germanais kolonistais. (Žiūrėk: Petri de Dusborg, Cronica Terra Prussie, Die Altere Chronik von Oliva, Chronikon Livonae, Chronik Wigand von Marburg, Der Danziger Chroniken, Preussisches Urkundenbuch, Zeitschrift fuer Kirchengeschichte, Chronica Slavorum, in Scriptorum rerum Germanicarum ir t.t.)

Sovietai Prūsijoje

Potsdamo konferencijoje vad. Rytprūsiai su Karaliaučiumi atiteko sovietams. Iš pradžių buvo stipri tendencija šį kraštą priskirti prie Tarybinės Lietuvos, nes ir Potsdamo konferencijoje sovietai šio krašto reikalavę remdamesi jo istorine priklausomybe Lietuvai. Tačiau ištikrųjų buvo padarytas tik sovietams suprantamas paradoksiškas sprendimas: Rytprūsijų sritis su Karaliaučiumi buvo prijungta prie didžiarusių tarybinės respublikos, kuri niekada neturėjo nei bendrų sienų su prijungtąja sritimi ir pavadinta nauju vardu — Kaliningrado sritimi arba Kaliningraskaja Oblastj RSFSR. Su prijungimo aktu padarytas antrasis vietovių „perkrikštijimas“. Lietuviškai skambantis Karaliaučius, vokiškai — Koenigsberg, pavadintas Kaliningrad; Tilžė — Soviesk, Ragainė — Sverdlovsk, Isrutis — Černiakov (į Rytprūsius įsiveržusiam gen. Černiakov pagerbti), Piliava — Baltisk ir t.t.

(Bus daugiau)

JEIGU JUMS REIKALINGAS VERTĖJAS

— pagelbėti pirkinėjantis —

KLAUSKITE KURĮ NORS MUSŲ PARDAVĖJĄ

Jis nurodys Jums Naujųjų Australų Pirkinėjimosi Biurą.

Ten Jums bus suteikta pagalba Jūsų gimtąja kalba

P A S

John Martin and Co. Limited

The Big Store Rundle St. Adelaide

AUSROS SŪNŲ MELBOURNE

Š.m. balandžio mėn. 24 dieną, Karmelitų salėje Adelaidės Lietuvių Teatro Mylėtojų grupė vaidino Sofijos Kymantaitės — Ciurlionienės 4 veiksmų dramą "Aušros Sūnūs".

"Aušros Sūnūs" vaidinimas gražiai sutapo su lietuvių spaudos atgavimo 50 metų sukaktimi. Ta proga prieš spektaklį p. Zubras trumpoje kalboje atžymėjo tos dienos prasmę.

Spektaklis praėjo pakilioje dvasioje Lietuvių Teatro Mylėtojų grupės vaidinimo parodė aukštą vaidybinį lygį įtikinančiai atkurdami knygnešio Rusteikos šeimos dramą.

Gi, žiūrovų šiltas spektaklio priėmimas ir išgyvenimai drauge su aktoriais parodė, kad mūsų visuomenei ne tik reikalingi bei ir būtini panašūs vaidinimai, kuriuose atsispindi mūsų tautos didžiavasiškumas ir kovingumas už lietuviybės išlaikymą.

"Aušros Sūnuose" vaidino: E. Dainienė (Rusteikienė), D. Mackialienė (elgeta Barbora), V. Marcinkonytė (Rožė) J. Venclovavičius (Rusteika), J. Neverauskas (Jurgis), P. Rūtenis (Albinas Stinkis), V. Janulis (Satkus), B. Čėsna (štolcas), L. Gerulaitis (Petrovas).

Veikalą režisavo P. Rūtenis. Lietuvišką aplinką ir gamtą įspūdingai vaizduojančias dekoracijas tapė dail. A. Rūkštelė.

Spektakliui pasibaigus Melb. organizacijų atstovai: p. Vingis (Bendruomenės vardu), p. Antanaitis (Kultūros Fondo vardu), p. Makulis (Skautų vardu), p. Bosikis (Mėgėjų teatro vardu) sveikino ir dėkojo grupei už atvežtą Melbournan lietuvišką veikalą, o žiūrovais perpildyta salė nepagalėjo katučių ir gėlių.

Teko patirti, kad Geelongo lietuvių kolonija yra pasikvietusi grupę su "Aušros Sūnumis" Geelongan.

Buvęs

IS A.L.T.M. GRUPES VEIKLOS

Adelaidės Liet. Teatro Mylėtojų grupė, po puikiai pasisekusių gastrolių Melbourne, visu rimbūmu dirba repetuodama Stasio Santvaro pjesę "Kaimynai". Ši nuotaikinga pjesė, vaizduojanti Nepriklausomos Lietuvos kaimą, jo papročius bei tradicijas, reikia tikėtis ras šiltą pritarimą lietuvių visuomenės tarpe. Veikalas numatomas pastatyti netolimoje ateityje.

Grupė, be repetacijų lankymo ir gilinimosi į vaidybinės sistemos pagrindus bei sceninę techniką yra nusprendusi per dvi savaites ruošti pasnėkėsius su diskusijomis, teatro, meno ir literatūros klausimais.

Pirmasis, šios rūšies pasnėkėsius įvyksta š. m. gegužės 15 dieną.

Pašnėkėšį pravesti maloniai sutiko Liet. Teatro Mylėtojų Grupės garbės narys p. dail. Antanas Rūkštelė, tema "Lietuviškojo meno keliai".

P. M.

ATEITININKAI SENDRAUGIAI MELBOURNE

Gegužės mėn. 1 d. Melbourne įvyko Melbourne ateitininkų — sendraugių metinis susirinkimas. Programoje buvo valdybos, revizijos komisijos apyskaitiniai pranešimai, naujų minėtų organų rinkimai ir pasitarimai einamaisiais reikalais. Sendraugių ateitininkų valdybos pranešime, bet vietos sendraugių kuopą liečiančių reikalų, buv. sendraugių pirmininkas Silvestras Balčiūnas plačiau referuodamas ateitininkų sendraugių konferenciją Adelaidėje ir nušvietė, kodėl šitos konferencijos nutarimas nebuvo įgyvendintas. Melbourne sendraugių valdyba dėjo daug pastangų, kad Adelaidės konferencijos nutarimą įgyvendinti. Tačiau po kiek laiko gavusi iš Sydnejaus ir pačios Adelaidės neigiamus atsakymus, turėjo laikinai atsisakyti nuo šio nutarimo realizavimo. Tikimasi, kad ateityje bus surasta proga Adelaidės konferencijos nutarimus įvykdyti.

Priėmus ir patvirtinus praėjusių metų veiklos apyskaitą įvyko sendraugių valdybos ir revizijos komisijos rinkimai. Į naująją Melbourne ateitininkų sendrau-

gių valdybą išrinkti ir pasiskirstę pareigomis sekančiai: pirmininkas — Bronius Zumeris, sekretorius — Jonas Aranauskas, kasininkas — dr. Iz. Kaunas.

Tuojuo po susirinkimo įvyko atsiveikimo arbatėlė su mielais nariais prof. P. V. Raulinaičiu ir Ponia, kurie netrukus išvyksta į JAV.

Melbournio ateitininkų sendraugių kuopai šiuo metu priklauso 50 narių.

NAUJO VEIKALO PREMERA

Liet. Teatras — Studija š.m. gegužės mėn. 21 d. 8 v.v. Australia salėje, Angas st. vaidins Z. Kučinsko 3 v. dramą "Klystkeliai".

Šioj savo pirmoj dramoj autorius siekdamas iškelti motinos pareigų šeimai atsakingumą, nagrinėja priešingą atvejį, t.y. kokie vaikai gali išaugti, jei motina nesupranta savo kilniosios paskirties.

aKdangi veiksmas vyksta Lietuvoj bolševikų ir vokiečių okupacijų metu, tai ir dramos procesas yra glaudžiai su tuo laikotarpiu sujungtas.

SPORTAS

FUTBOLAS

Vytis — Budapest 1:2 (1:1)

Gegužės 1 d. vasaros turnyro nugalėtojai Budapest vėl turėjo progos įrodyti, kad jie yra stipresni už mūsų šiuos.

Šiose rungtynėse mūsų šiek tiek neturėjo laimės, nes progų turėjo daugiau negu priešas.

Geriausieji sužaidė Čiplys, Sadauskas, Young.

Ivartis Jones.

Rezervas Vytis — Budapest 3:2

Vyties rezervas, pilnas lietuviškos dvasios, lengvai įveikė savo priešą.

Šios rungtynės buvo draugiškos.

Jauniai Vytis — Birkalla 5:0

Jauniai, po didelio pergyvenimo dėl praloštų rungtynių, lengvai įveikė savo priešą gražiu rezultatu. Jaunių vadovas ir Vyties treneris p. E. Danisevičius apie jaunius yra labai geros nuomonės. Tėka tikėtis, kad jis juos atitinkamai ištrenuos.

Ivartiniai: Mansvelders 4, Urmonas 1.

VYTIS — ENFIELD 6:4 (2-3)

Š.m. balandžio mėn. 24 d. Pietų Australijos žiemos sezono pirmose rungtynėse Vytis ir Enfield futbolo rungtynės buvo įdomiausios. Visi jau, turbūt, mes žinome, kad Vytis jau pirmoje aukščiausios klasės divizionoje. Dviejų metų darbas ir pasiryžimas pasiekti pirmą divizioną nenuėjo veltui. Tikslas pasiektas, pradžia taip pat nebloga.

Rungtynes, kaip visuomet, mūsų šiek tiek pradeda švelniai, bet vėliau susiima. Priešas šį kartą suradęs silpnesnes vietas mūsų gynime, gražiai atsiplėšia per 15 minučių ir veda 3:0 savo naudai. Vytis nesimato nusiminimo, o tik didesnis ryžtas laimėti. Visi laukia Vyties įvartio, nes jau grėšia pralaimėjimas, ir štai Kitas padaro pradžią pirmuoju įvartiu šiame sezone. 3:1 dar toli ligi laimėjimo, nes pirmas kėlinys eina į pabaigą. Kitas pasirodo netoli priešų vartų, gavęs iš Jones gražią pasuotę, nieko nelaukdamas šauna į priešų vartus.

Abi komandos stengiasi laimėti, prasideda dar gyvensnis žaidimas. Vyties gynimas pradeda geriau dengti, o puolimas savo gražiais praėjimais sudaro didelį pavojų priešui. Naujas mūsų puskairis, prasiveršęs pro Enfield gynimą, muša į vartus, bet vartininkas išmuša laukan. Teisėjas duoda kampinį, Genari iš gynimo ateina pakelti ir pasekmėje įvartis. Šeštąjį įvartį įmušė Young.

Taip ir baigiasi pirmos rungtynės šla-pioje aikštėje.

Ivartius pelnė Kitas 3, Jones 2, Young 1. Geriausieji sužaidė Kitas, Jones, Čiplys, Young, Martusevičius.

REZERVAS VYTIS — ENFIELD 2:1.

Vyties rezervas turėjo priežaišmį prieš Enfield rezervą. Jiems taip pat pradžia buvo panaši, priešas vedė, bet baigėsi laimėjimu. Pledžinskas išlygino rezultata, o Songaila užtikrino laimėjimą.

Ivartiniai: Pledžinskas ir Songaila po 1. Geriausieji sužaidė Songaila, Bikevičius, Pledžinskas.

Jauniai

VYTIS — CUMBERLAND 0:2.

Vyties jauniai turėjo nelaimingą dieną, nors ir geriau žaisdami, turėjo pralaimėti. Pirmą kėlinį užbaigė lygiomis, bet antras kėlinys atnešė nesėkmę. R. Kalvaitis ir Rudzenskas buvo geriausi žaidėjai.

FUTBOLŲ RUNGTYNIŲ LENTELĖ

Gegužės 22 d. BIRKALLA — VYTIS 3,10 val. BIRKALLA — VYTIS REZERVAS 1,30. Aikštė CAMDEN Recreation Ground, Anzac Highway.

Gegužės 29 d. STURT — VYTIS 3,10 val. STURT — VYTIS REZERVAS 1,30 val. Aikštė MORTLOCK PARK, Colonel Light Gardens. Važiuoti tramvajumi iki 21 sustojimo.

Birželio 5 d. VYTIS — BEOGRAD 3,10. VYTIS REZERVAS — BEOGRAD 1,30. Aikštė B.T.M. OVAL, Kilburn.

KREPSINIO RUNGTYNIŲ LENTELĖ FORESTVILLE STADIUM — KET-VIRTADIENIAIS.

Gegužės 20 d. TAURAS — TORRENS 6,45 val.

VYTIS — STURT 9,45 val.

Gegužės 27 d. TAURAS — PORT 6,45 val.

VYTIS — SOUTH, 8,45 val.

Birželio 3 d. TAURAS — STURT, 7,45 val.

VYTIS — NORTH, 8,45 val.

Tolimesnė programa bus paskelbta spaudoje.

Edas

KREPSINIS

Vytis — West Torrens 56:42 (19:19)

Balandžio 29 d. — Vytis šias rungtynes laimėjo visai lengvai ir taškus pelnė sekančiai: Urnevičius 18, Gurskis 11, Jačiunskis 8, Petkūnas 10, Kitas 6, Visockas 3.

Geriausieji žaidėjai: Kitas, Urnevičius, Petkūnas.

Tauras — North 43:45 (15:29)

Balandžio 29 d. — Žiemos turnyro atidaryme Tauras susitiko su stipriausia komanda North, kuriai pralaimėjo tik dviem taškais.

Merūnas, padedamas šliužo bei kitų, buvo šio vakaro žvaigždė, įmesdamas 22 taškus. Toliau seka Alkevičius 7, Giruckas 6, Karla 4, šliužas 3, Urmonas 1.

Vytis — University 50:42 (25:19)

Gegužės 6 d. — Pradžioje rungtynės eina daugiau apilygiai, tik vėliau Urnevičiaus keletas metimų atneša persvarą komandai.

Geriausieji sužaidė: Urnevičius, Gurskis, Petkūnas.

Taškus pelnė: Urnevičius 18, Gurskis 12, Petkūnas 8, Jačiunskis 6, Pyragius 4, Visockas 2.

Vytis eina dar vis be pralaimėjimo.

Tauras — Glenelg 33:31 (25:15)

Gegužės 6 d. buvo pirmas Tauro laimėjimas.

Tauras, palyginus su praėjusiais metais, padarė didelę pažangą ir nebus didelė staigmena, jeigu jie laimės prieš Vytį sekančiaame susitikime, nes Merūnas ir šliužas yra dabar geroj formoj.

Taškai: Alkevičius 14, Merūnas 7, šliužas, Karla, Giruckas po 4.

INFORMACIJOS

KLAIIDOS ATITAIŠYMAS

"Australijos Lietuvis" balandžio mėn. 19 d. tilpęs Melbourne Parapijos Tarybos Pareiškimas turi būti pasirašytas ne MELBOURNO ROMOS LIETUVIŲ KATALIKŲ TARYBA,

bet turi būti MELBOURNO LIETUVIŲ ROMOS KATALIKŲ PARAPIJOS TARYBA. Už įvykusią klaidą Gerb. Skaitytojus atsiprašome.

AL Redakcija

AUKOS LIETUVYBĖS IŠLAIKYMO REIKALAMS

Vasario 16 Ginnazijai

Laikotarpyje 1953 m. spalio 1 d. iki šių metų gegužės 1 d. aukų Vasario 16 ginnazijai atsiuntė šie tautiečiai:

Č. Liutikas. N. Zeland. £2.9.6
A. Šilva £2.0.0
Domas Burneikis £1.0.0
Margarita Burneikienė £1.0.0
S. Jokūbaitis £1.10.0

Rom. Greimas	£0.10.0
S. Baltulis	£0.10.0
P. Ropė ir kiti (jau buvo paskelbta)	£21.0.0
B. T.	£5.0.0
J. Žitkevičienė	£3.0.0
K. Čigminis	£2.10.0
Julius Čyžas	£3.0.0
L. Kaladė	£1.0.0
K. Prašmutas	£1.10.0
N. Butkus	£1.0.0
B. Grigaliūnienė	£3.13.0
Ant. Šilva	£3.0.0
Petras Mockaitis	£5.0.0
Vi. Dailydė	£5.0.0
Br. Grigaliūnas	£2.0.0
F. Syrus	£1.0.0
R. Norkevičius	£1.0.0
B. Velička	£2.0.0
P. Viknius	£1.0.0
V. Babinskas	£1.0.0
Fr. Jakštas	£2.0.0
V. Ratkevičius	£1.0.0
Juozas Mačiulaitis	£1.0.0

Tautos Fondai

aukų atsiuntė šie tautiečiai:	
Albinas Karaška	£1.0.0
S. Jokūbaitis	£1.0.0
S. Baltulis	£0.10.0
N. Šlidžiūnas	£0.3.0
B. T.	£5.0.0

Ligoniams sušelpi

aukų atsiuntė šie tautiečiai:	
Alb. Karaška	£0.10.0
J. Kašauskienė	£1.0.0
M. Kišonienė	£2.0.0
S. Baltulis	£1.0.0
B. T.	£5.0.0
St. Sakalauskienė	£3.0.0
Edv. Stanaitis	£2.0.0
Jonas Kvietinskis	£1.0.0
Juozas Urbonavičius	£1.0.0
Fr. Jakštas	£1.0.0

Mažosios Lietuvos Tarybai

aukų atsiuntė —	
V. Ratkevičius	£1.0.0

Pastebėtas klaidas ar netikslumus prašome tuojau pranešti AL Leidyklai. Visos aukos pasiūstos pagal paskyrimą ir atsiskaitymo dokumentai yra Leidykloje, kuriuos gali tikrinti visi aukotojai.

Gerbiamusius Skaitytojus prašome ir ateityje taip svarbių mūsų tautinių reikalų nepamiršti. Vistems aukotojams širdingai dėkojame.

AL Leidykla

PIRMAS ADELAIDĖJE LITERATŪROS VAKARAS

Š. m. gegužės mėn. 30 d. sekmadienį, 4 val. p.p. Katedros salėje Wakefield g. rengiamas vietos rašytojų kūrinių skaitymas ir deklamavimas. Dalyvauja: Pulgis Andriusis, P. Pusdešris ir L. Pakalnis.

Bus skaitomi dar niekur nespausdinti, specialiai vakarui parašyti dalykai. Pirmoje dalyje bus rimtos apysakos, laureato B. Brazdžionio eilėraščiai, o antroje dalyje humoristiniai feljetonai, satyros ir aktualijos. Programoje taip pat dalyvauja pianistė p. M. Martinkienė.

Prašome visus atsilankyti. Rengia lietuviškosios mokyklos tėvų komitetas.

TEISININKŲ SUSIRINKIMAS

Š. m. gegužės mėn. 23 d. 5 val. p.p. Šv. Juozapo bažnyčios salėje įvyks LTD-jos Australijos skyriaus narių metinis ataskaitinis susirinkimas.

Narių dalyvavimas būtinas. LTD-jos Australijos skyriaus Valdyba

Parduodamas 330-331 Maple cr. BONE VIEW ESTATE sklypas. Kreiptis į Apylinkės Valdybą, 6, Victoria St., North Geelong, Vic.

Australijos Lietuvis

Pirmasis lietuvių laikraštis Australijoje

Prenumerata: metams £2.10.0, pusei — £1.6.0. Atskiro numerio kaina 1/9. Užsienin kaina ta pati.

Skelbimai: 10/0 už skilties colį. Nuolatiniams skelbėjams žymi nuolaida. Smulkūs skelbimai: iki 14 žodžių 4/0. Už kiekvieną pridėtinį žodį po 2 pensus. Užuojautos, sveikinimai ir pan. 10/0.

Adresas: Australijos Lietuvis 35 Cator St., Hindmarsh, S.A. Tel. LU5827

The Australian-Lithuanian The Lithuanian fortnightly in Australia

Publisher: J. Glušauskas Printed by Australijos Lietuvis Publ. Co., 35 Cator St., Hindmarsh, S. A. Telephone: LU5827